

בשילוב הלכות ומנהגים, ביאורי מילים,
פניני חסידות, פזמונים ושירים

ה ב ה ר ה

הלכות ומנהגי ליל הסדר ונוסח ההגדה מבוססים בעיקרם על מסורת ישראל בסיסית ואחידה בכל שדרות עם ישראל. יחד עם המשותף, קיימים הבדלים ושינויים בין המסורות השונות של הקהילות, בדרך וצורת ביצוע של מוטיבים רבים ב"ליל הסדר". שינויים והבדלים אלה קיימים בכל חלקי ה"סדר" ואף בהכנות אליו - מסוג המצה והחומרים שמעורבים בחרוסת ועד להבדלים בנוסח ה"הגדה".

בחוברת זו לא יכולנו, כמובן, לפרט את מנהגי כל העדות, ונוסח ומהלך הסדר המתואר ומפורט בהגדה זו, הוא על פי הנהוג ב"סדרים" משפחתיים וציבוריים של חסידי חב"ד ושלוחי חב"ד בעולם כולו. סביר בהחלט כי משתמשים רבים יבחינו בשוני שבין כמה מהתדריכים וההמחשות שבהגדה זו, מהנהוג במשפחתם או בקהילתם.

כמו כן, למרות שהאיורים מבוססים על דמויות וסגנון קדום, הם אינם מבטאים 'אמת היסטורית' היות ו"ליל הסדר" כפי שאנו מציינים היום שונה לחלוטין מ"ליל הסדר" כפי שחגגו בזמן שבית המקדש היה קיים והקריבו "קורבן פסח". אנו לצורך ההדרכה המעשית ערכנו באיורים את ליל הסדר כפי שחוגגים היום.

טקסט הגדה: באישור 'קה"ת'

עריכת הנחיות: פ. מרטון

פניני חסידות: ח. הלוי הבר

איורים: שלום פייגין

ייעוץ והכוונה: בית חב"ד תאילנד

הוצאה לאור:

טל: **+972 (0)8-8502-771**

www.Chazak.co.il

Office@Chazak.co.il

מנהל: אליהו וילהלם **עורך ראשי:** פרץ אוריאל בלוי

תש"פ • 2020

כל הזכויות שמורות © All rights Reserved

שימוש מסחרי מכל סוג שהוא בחומר המכלול בחוברת זו אסור. המחלט אין להעתיק, לצלם, לתרגם או לאחסן במאגר מידע, אלא כרשות מפורשת בכתב.

תוכן

4	סדר הדלקת נרות
5	שלום עליכם ואשת חיל לפסח שחל בשבת
6-7	הקערה וסימני הסדר
8	קדש - כוס ראשונה
11	ורחץ
12	כרפס
13	יחץ
14	מגיד
15	מה נשתנה?
28	שתיית כוס שניה
29	רחצה
30	מוציא
31	מצה
32	מרור
33	כורך
34	שולחן עורך
35	צפון
36	ברך - ברכת המזון
42	שתיית כוס שלישית
42	שפוך חמתך, מזיגת כוס רביעית וכוסו של אליהו
43	הלל
50	שתיית כוס רביעית
54	פזמונים ושירים

ברכות הדלקת הנרות

סדר הדלקת נרות

לפני כניסת החג לכל הפחות 18 דקות לפני שקיעת השמש מרליקת בשי ובנות ישראל נר לכבוד החג, הבנות מרליקות נר אחר, הנשואות שניים. יש הנזאגות להוסף נרות לפי מספר בני הבית. רצוי לתת מסבע לצדקה קודם האדלקה.

בחג שאינו חל בשבת נמנן להדליק נרות גם לאחר כניסת החג - אך אז אין להדליק אש חדשה לצורך הדלקת הנרות, אלא 'להביא' אש על ידי העברה מלאבה קיימת שאורלקה לפני החג, וכן אין לתת מסבעות לצדקה - מפני קדושת החג.

לאחר האדלקה מכסה אמרליקה את העינים ומברכת:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל יוֹם טוֹב:

בערב פסח שחל בערב שבת מברכים ברכה זו:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו, וְצִוָּנוּ לְהַדְלִיק נֵר שֶׁל שַׁבָּת וְשֶׁל יוֹם טוֹב:

המרליקה מסירה את ידיה, מביטה בנרות ומברכת גם את ברכת 'שהחיינו':

בָּרַךְ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, שֶׁהַחַיֵּינוּ וְקִיָּמָנוּ וְהַמְּיָנוּ לְזִמְנוּ תְּהִיה:

לאחר כל ברכה יענו השומעים: אָמֵן.

כשליל הסדר חל בליל שבת אומרים "שלוש עליכם" ו"אשת חיל":

שלוש עליכם

בתלמוד מובא, ששני מלאכים מלווים את היהודי בחזרתו מבית הכנסת. כאשר מוצאים השניים נרות דולקים, שולחן ערוך, ובבית אוריה של שבת, אומרים הם: "הלואי ולשבת הבאה כך". את המלאכים הללו, אנו מקדמים בפיטו "שלוש עליכם, מלאכי השרת".

שְׁלוֹם עֲלֵיכֶם מְלָאכֵי הַשְּׁרָת מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלֵּךְ מְלָכֵי הַמַּלְכִּים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בּוֹאֲכֶם לְשָׁלוֹם מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלֵּךְ מְלָכֵי הַמַּלְכִּים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

בְּרַבּוֹנֵי לְשָׁלוֹם מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלֵּךְ מְלָכֵי הַמַּלְכִּים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

צֵאתְכֶם לְשָׁלוֹם מְלָאכֵי הַשְּׁלוֹם מְלָאכֵי עֲלִיּוֹן מְמַלֵּךְ מְלָכֵי הַמַּלְכִּים
הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (שלוש פעמים)

כִּי מְלָאכֵינוּ וְצִנּוֹת לָהּ, לְשִׁמּוֹד בְּכָל הַדְּרָכֵי: וְיִשְׁמַר צֵאתָהּ וּבּוֹאָהּ,
מַעֲתָהּ וְעַד עוֹלָם:

אשת חיל

לפני הקידוש קוראים את המזמור "אשת חיל" שבסוף ספר משלי שנכתב על ידי שלמה המלך - זאת על פי המובא בתורת הסוד, שבליל שבת מאירה ספירת ה"מלכות", שהיא מכונה "אשה". יש באמירה זו גם דברי שבח לאשה היהודיה שטרחה במשך השבוע בכל צורכי הבית, ובמיוחד בהכנות לשבת קודש.

אִשְׁתָּ חֵיל מִי יִמְצָא, וְרָחוֹק מִפְּנִינִים מִכְרָה: בָּטַח בָּהּ לֵב בַּעֲלָהּ,
וְיִשְׁלַל לֹא יִחְסֹר: גִּמְלָתָהּ טוֹב וְלֹא רָע, כֹּל יָמֵי חַיֶּיהָ: דְּרִשָּׁה
צָמֹר וּפְשָׁתִים, וְתַעֲשֶׂה בַחֲפִץ כַּפֶּיֶת: חִיתָה בְּאַגִּיזוֹת סוּחַר, מִמֶּרְחָק תִּבֵּיא
לְחֶמֶת: וְתִקֵּם בְּעוֹד לִילָהּ, וְתִתֵּן מָרָף לְבִיתָהּ, וְחֵק לְנַעֲרוֹתֶיהָ: זִמְמָה
שָׂדֶה וְתִקְחֶהוּ, מִפְּרִי כַפֶּיָה נִמְעָה כָרֶם: חֲגֶרָה בָּעָז מִתְּנִיָה, וְתֵאמָץ
וְרִעוּתֶיהָ: מַעֲמָה כִּי טוֹב סָחֶרָה, לֹא יִכְבֶּה בְּלִילָהּ נֶרֶה: יָדֶיהָ שְׁלָחַה
בְּיִשׁוּר, וּכְפִיָה תִמְכּוּ פֶלֶךְ: כַּפָּה פִּרְשָׁה לְעֵנִי, וְיָדֶיהָ שְׁלָחַה לְאַבְיוֹן:
לֹא תִירָא לְבִיתָהּ מִשְׁלָג, כִּי כָל בֵּיתָהּ לְבוּשׁ שָׁנִים: מְרַבִּדִים עֲשֵׂתָהּ לָהּ,
שֵׁשׁ וְאַרְבָּעִים לְבוּשָׁה: נֹדַע בְּשַׁעְרִים בַּעֲלָהּ, בִּשְׁבָתָהּ עִם זָקְנֵי אֶרֶץ: סָדִין
עֲשֵׂתָהּ וְתִמְכֹּר, וְחֲגוּר נִתְּנָה לְכַנְעֲנִי: עֵץ וְהָדָר לְבוּשָׁה, וְתִשְׁחַק לְיוֹם
אַחֲרוֹן: פִּיָּה פִּתְחָה בְּחִכְמָהּ, וְתוֹרַת חֶסֶד עַל לְשׁוֹנָהּ: צוּפָה תְּלִיכּוֹת
בֵּיתָהּ, וְלֶחֶם עֲצָלוֹת לֹא תֹאכֵל: קָמוּ בְּנֵיהָ וַיֵּאֱשְׁרוּהָ, בַּעֲלָהּ וַיְהַלְלָהּ:
רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל, וְאֵת עָלִיתָ עַל בִּלְנָהּ: שָׁקַר תַּחַן וְתָכַל תִּפִּי, אִשָּׁה
יָדָאת יְיָ הִיא תִתְּהַלֵּל: תָּנוּ לָהּ מִפְּרִי יָדֶיהָ, וַיְהַלְלוּהָ בְּשַׁעְרִים מַעֲשִׂיהָ:

סדר הגדה

קצרת ליל הסדר

קצרת הסדר היא *קצרה* שמכילה את כל הפריטים והאיברים* עםם יתבצעו כל המצוות והלכות המבאגים והפעולות במשך כל ליל הסדר. *קצרה* מונחת על השולחן, לפני עורך הסדר וליר כל מי שמעוניין בכך.

את הקצרה על כל תכולתה מכינים עוד לפני תחילת סקס ליל הסדר והחומרים הוכנו עוד בערב החג.

קצרה, שהיא לרוב מפת בר עם שלושה *תאים* ומיוערת למסרה זו - צריכה לכלול: שלוש מצות מכוסות (כנגד שלושת הסוגים בעם ישראל: כהן, לוי וישראל); על המפה המכסה את המצות, מונחים המצרכים הבאים: 1. *זרוע* (חלק מצואר של עוף - זכר לקרבן פסח); 2. *ביצה* (ביצה קשה - זכר לקרבן חגיגה); 3. *מרור* (שורש של *חזרת* ועלי חסה - זכר לעברות); 4. *חרוסת* (תפוחים אגסים ואגוזים טחונים ויש נוהגים להוסיף גם תמרים ועוד. מרוככים ביין - זכר לסייט); 5. *כרפס* (בצל או תפוח אדמה או סלרי - נחמד להתמיה את הילדים); 6. *חזרת* (- מרור - עבור אכילת *חזרת*);

אבירי הקצרה ערוכים ומונחים על גבי הקצרה בצורה של שתי *שלישיות* (כרוגמת שני סימני הציור *סגולי*) לפי האזור.

מניח המצות

גם מצווה אחת או שתיים משנה את המצב: חכמינו אמרים, ששרם גאולת מצרים, היו בני ישראל *יעידומים* מן המצוות. עקב כך, נתן להם ה' שתי מצוות - רם פסח ורם מילה - בכדי שיוכלו להגאל. אף בנוגע לגאולה העתידה לבוא בקרוב, יש לוודא ששום יהודי סביבנו לא יישאר ריק ממצוות.

סימני הסדר

"ליל הסדר" נקרא כן בגלל התנהלותו ה'מסודרת' מאוד: כיון שבערב זה אנו מקיימים הרבה מצוות גדולות וחשובות, המורכבות מפריטים ותדריכים הלכתיים רבים, קבעו חז"ל ללילה זה "סדר" מדויק על-מנת שלא לגרום לבלבול ולטעויות.

זו גם הסיבה ל"סימני הסדר" המופיעים בפתחה של ה"הגדה": סימנים אלו מהווים בעצם "קודי-הנחיה" וראשי פרקים לשלבי ה"סדר" השונים, המבטיחים שנבצע הכל בהידור ובקפדנות - ולפי הסדר.

אלו הם 15 'סימני הסדר' (בחרוזים) שננהג בצמידות אליהם במשך ליל הסדר ואמירת ה"הגדה":

קַיִשׁ. וְרַחֵן.

כַּרְפָּס. יַחֵן.

מִגִּיד. רַחֲצָה.

מוֹצֵיא. מִצָּה.

מָרֹר. בּוֹרֶךְ.

שְׁלֵחַן-עוֹרֶךְ.

צִפּוֹן. בִּרְךְ.

חֵלֶל. נִרְצָה.

מניני חסידות

בדיקת-חמץ בנפש: החמץ מסמל התנשאות. כשם שהחמץ הינו בצק התופח ומתרום, כך בעל גאווה חש עליונות ביחס לסובבים אותו. ערב פסח, זה הזמן המתאים לבדיקת חמץ יסודית בנפש האדם, וביעור כל פירור של 'הירות'.

חסד מול חסד: הזמנת כל נזקק לשולחן הסדר שלנו, קשורה בקשר הדוק עם היציאה ממצרים. גאולת מצרים הייתה חסד טהור מה', חרף מצבו הירוד של עם ישראל. אף אנו מעניקים לכל נצרך, מבלי לבדוק במעשיו ולצפות לתמורה כלשהי.

קדש עריכת הקידוש

ממלאים כוס מלאה של מין (רצוי שיהיה בצבע אדום) או מיץ ענבים לשם עריכת הקידוש, וזו נחשבת לכוס הראשונה מתוך ארבע הכוסות שמצוה לשנות בליל הסדר.

במשך השנה מקדש ראש המושפחה או עורך הסעודה ושאר המשתתפים מסתפקים בשמיצה ממנו, אך בליל הסדר מצוה על כל אחד ואחת לשנות ארבע כוסות ולכן אומר כל אחד לעצמו את נוסח הקידוש ביחד עם שרף-הסדר.

בהגה לעומר בעת הקידוש. ומקדשים כולם ביחד: כל משתתף לוקח את הכוס בימינו, מוסרו לשמאלו ומביחו על כך ירו הימנית כשהיא כפופה קצת. מגביהים את הכוס מעל השולחן (בכ"ד ס"מ).

חשיבות רבה יש בשיתוף הילדים בכל תהליכי הסדר ומנהג ישראל לחלק להם אגוזים ושוקרים על מנת שישארו ערביים. חלוקת האגוזים תסייע בהשגת המסרה.

כשולל הסדר חל בליל שבת אומרים לפני הקידוש

מגילת הלידה

חינוך מתחיל בלידה: האירועים במצרים היו תהליך של היחצרות ולירת יעם ישראל כעם עצמאי. עוד ברם בגאלו ממצרים, קיימו בני ישראל את מצות קרבן-פסח ומצות מילה. כמו בלירת העם היהודי כך בלירת כל ילד יהודי - כבר מגיל אפס, על היהודים לחנך את הילד על ברכי מורשת ישראל.

כשליל הסדר חל בליל שבת אומרים לפני הקידוש

מומזר לָדוֹד יי רעי לא אָחֶסֶר: בְּנֹאוֹת דָּשָׁא יִרְבִּיצְנִי,
עַל מִי מְנוּחוֹת יִנְהַלְנִי: גִּפְשִׁי יִשׁוּבֵב, יִנְחֲנִי
בְּמַעְגְלֵי צֶדֶק לְמַעַן שְׁמוֹ: גַּם כִּי אֵלֶךְ בְּגִיָּא צְלֻמוֹת
לֹא אֵירָא רָע, כִּי אַתָּה עֲמָדִי שְׁבֻטְךָ וּמִשְׁעֲנֵתְךָ הֵמָּה
יִנְחֲמוּנִי: תַּעֲרֹךְ לִפְנֵי שְׁלַחַן נֶגֶד צִדְרִי, דִּשְׁנֵת בְּשִׁמּוֹן
רֵאשִׁי, בּוֹסִי רוּיָה: אֵךְ טוֹב וְחֶסֶד יִרְדְּפוּנִי כָּל יְמֵי חַיִּי,
וְשִׁבְתִּי בְּבֵית יי לְאַרְךָ יָמִים:

דא הִיא סְעוּדַתָּא דְּחֻקֵּל תְּפוּחִין קְדִישִׁין:

אתקינו סְעוּדַתָּא דְּמַהֲיָמוּנָא שְׁלֵמָתָא חֲדוּתָא דְּמִלְכָּא
קְדִישָׁא. אֲתֵקִינוּ סְעוּדַתָּא דְּמִלְכָּא דָּא הִיא
סְעוּדַתָּא דְּחֻקֵּל תְּפוּחִין קְדִישִׁין, וְזַעֲר אֲנַפִּין וְעֵתִיקָא
קְדִישָׁא אֲתֵן לְסַעְדָּא בְּהַרְדָּה:

קידוש

אתקינו סְעוּדַתָּא דְּמִלְכָּא עֲלָאָה דָּא הִיא סְעוּדַתָּא
דְּקוּדְשָׁא בְּרִידָה הוּא וְשִׁכְנוּתָהּ:

כאשר ליל הסדר חל בליל שבת, מתחילים לקדש מ"יום השישי":

יּוֹם הַשְּׁשִׁי וַיְכַלּוּ הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ וְכָל צָבָאָם. וַיְכַל
אֱלֹהִים בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיִּשְׁבֹּת
בְּיוֹם הַשְּׁבִיעִי מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ אֲשֶׁר עָשָׂה. וַיְבָרֶךְ אֱלֹהִים
אֶת יוֹם הַשְּׁבִיעִי וַיְקַדֵּשׁ אֹתוֹ, כִּי בּוֹ שָׁבַת מִכָּל מְלֹאכְתּוֹ,
אֲשֶׁר בָּרָא אֱלֹהִים לַעֲשׂוֹת.

אתקינו סְעוּדַתָּא - תרגום: הכינו את סעודת האמונה השלימה, שמחת המלך
הקדוש; הכינו את סעודת המלך; זו היא הסעודה של שדה התפוחים
הקדושים, ו"זעיר אנפין" ו"עתיקא קדישא" באים לסעוד עמם. **וְכָל צָבָאָם** - הגיעו
לידי שלמות. **וְכָל צָבָאָם** - כל מרכיבי הבריאה.

כאשר ליל הסדר חל בחול מתחילים את ה"קידוש" כאן:

סְבִירֵי מֶרֶן

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר בָּחַר בָּנוּ מִכָּל

עַם וְרָמַמְנוּ מִכָּל לֶשׁוֹן וְקִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו. וְתֵתֵן

לָנוּ יי אֱלֹהֵינוּ בְּאַהֲבָה (לשבת שבתות לְמִנוּחָה ו) מוֹעֲדִים

לְשִׂמְחָה. חֲגִים וְזִמְנִים לְשִׂשׁוֹן אֶת-יוֹם (לשבת הַשַּׁבָּת הַזֶּה

וְאֶת-יוֹם) חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. וְאֶת-יוֹם טוֹב מְקָרָא קֹדֶשׁ הַזֶּה

זִמְן חֲרוּתָנוּ (בְּאַהֲבָה) מְקָרָא קֹדֶשׁ זָכָר לִיצִיאַת מִצְרָיִם. כִּי

בָּנוּ בְּחֵרָתְךָ וְאוֹתָנוּ קִדְּשָׁתָּ מִכָּל-הָעַמִּים. (וְשַׁבָּת ו) מוֹעֲדֵי

קֹדֶשְׁךָ (לשבת בְּאַהֲבָה וּבְרָצוֹן) בְּשִׂמְחָה וּבְשִׂשׁוֹן הַנִּחְלָתָנוּ:

בְּרוּךְ אַתָּה יי מְקִדֵּשׁ (הַשַּׁבָּת ו) יִשְׂרָאֵל וְהַזְמִינִים:

כאשר ליל הסדר חל במוצאי שבת, מוסיפים כאן ברכות "הבדלה":

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא מְאוּרֵי הָאֵשׁ:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ

לְחוּל. בֵּין אֹרֶךְ לְחֶשֶׁךְ. בֵּין יִשְׂרָאֵל לְעַמִּים. בֵּין

יוֹם הַשְּׁבִיעִי לְשִׁשֶּׁת יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה. בֵּין קֹדֶשׁ שַׁבָּת

לְקֹדֶשׁ יוֹם טוֹב הַבְּדִלָּתָה. וְאֶת-יוֹם הַשְּׁבִיעִי מְשַׁשֶּׁת

יְמֵי הַמַּעֲשֶׂה קֹדֶשֶׁת. הַבְּדִלָּתָה וְקֹדֶשֶׁת אֶת-עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל

בְּקֹדֶשֶׁתְךָ: בְּרוּךְ אַתָּה יי הַמְבָדִיל בֵּין קֹדֶשׁ לְקֹדֶשׁ:

לפני שתיית היין מברכים הגברים ברכת "שהחיינו" (הנשים והבנות ברכו כבר על הנרות ולכן אינן מברכות שוב). בעת הברכה רצוי להביט על הנרות.

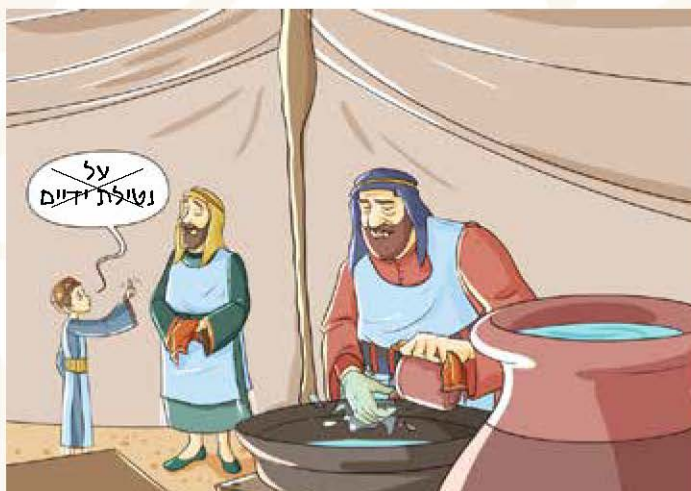
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם שֶׁהַחַיִּינוּ וְקִיַּמְנוּ

וְהַגִּיעָנוּ לְזִמְן הַזֶּה:

יושבים בהסיבה דרך חירות (בהטיה לצד שמאל - כבני המלכים בעת העתיקה), ושותים את כל הכוס ובבת אחת, כך בשתיית כל "ארבע הכוסות" ששותים במשך "ליל הסדר".

וְרַחֵץ

נטילת ידים ללא ברכה

ההלכה דורשת ליטול ידים בטרם אכילת דבר טבול במים וכדומה. זו הסיבה שלקראת אכילת ה"כרפס", שטובלים אותו במי מלח, אנו צריכים ליטול את הידים.

אופן הנטילה: ממלאים ספל במים, אוחזים בו ביד שמאל ושופכים שלוש פעמים על יד ימין; אחר־כך אוחזים בו ביד ימין ושופכים שלוש פעמים על יד שמאל, ומגבים את הידים.

שימו לב: לאחר נטילה זו, **אין לומר** ברכת "על נטילת ידים".

פניני חסידות

הביטחון ככלי לגאולה: אחד מקווי האופי העיקריים של יציאת מצרים, הוא הביטחון המופלא בהשגחת ה'. עם שלם עזב ארץ מיושבת לעבר הלא־נודע, מתוך הסתמכות מוחלטת על נבואת משה. כמותם גם אנו, אם נלך בביטחון מוחלט בה' בכל מצב נתון ומול כל התחזיות (יש לבטוח בה' וללכת רק על פי הוראותיו), נזכה לראות גאולה בחיינו.

עם אחר, תורה אחת: חרף התנגדותו של מושל מצרים, עמד משה על כך שהמסע להר סיני יקיף את כל שכבות העם. "בנעריו ובזקנינו, בבנינו ובבנותינו נלך", אמר; התורה אינה רק ליחכמים. אף בשולחן ה'סדר' יושבים כולם יחד: מבוגרים וצעירים, ה'רשע' וגם ה'תם'. שכן, לכל יהודי באשר הוא, יש קשר לעם ישראל ולתורת ישראל.

מהפך במהירות הבזק: עיון בתיאורי יציאת מצרים מגלה, כי חרף העובדה שמדובר במעבר קיצוני מעבדות מוחלטת אל שיא החרות, הדבר התרחש במהירות־על. כל אחד יכול ללמוד מכך, שביכולתו לבצע מהפך אישי חיובי במהירות מפתיעה.

כִּרְפָס

אכילת ה"כרפס"

כל אחר מהמסובים לוקח חתיכה של *כרפס* (שהיא מילה בשפה הארמית המקבילה למילה 'ירק', במשמעות של צבע ירוק), וסובל אותה במי מלח (המבזה לקחת בצל, תפוח ארמז או סלד), ומברך:

בָּרַךְ אֱתָהּ יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הָאֲדָמָה:

בעת אמירת ברכת *בורא פרי הארמז* על ה*כרפס*, שהיא ברכה שמברכים על ירקות, יש לכוון ולחשוב גם על הירק (חזרת או חסה) שנאכל ב*מרור* בהמשך הסעודה. כוונה זו פוסרת אותנו מלחזור שוב על הברכה בעת אכילת ה*מרור*.

סועמים מעט *כרפס* (פחות מ*כזית* - מירת נפח הלכותית השווה לכ"ז סמ"ק). אכילת ה*כרפס* נועדה לעורר את הילדים לשאול *מה בשתבזה? את הכרפס לא אוכלים בהסיבה.

מִצְוַת הַסִּידָה

עשה נט בעצמך: תהליך היציאה ממצרים רצוף ניסים פומביים בקנה מידה גריר. גם מיצג את ההשגחה האלוקית שאינה כפופה לחוקי הטבע גם במישור האישוי בירינו איכולת להתבזה באורח ניסי - בכל הקשור למעשים טובים, מן הראוי להשתחרר מהרגלי הטבע

סדר עדיפויות יהודי: הקטע הפותח את ההגדה, מזמין כל בדרך להצטרף אלינו לשולחן הסדר. סמך כן לקח חשוב - יהודי אינו מסוגל לחוש'בן חורין, כל עוד יהודי אחר שריר במצוקה.

יחץ חציית המצה לאפיקומן

שוברים את המצה האמצעית (מבין שלוש המצות שבקצרת ליל הסדר) לשני חלקים לא שווים. את החלק הקטן משאירים בקערה, בין שתי המצות השלימות, ואילו את החלק הגדול מציאים, רמחביאים* במקום שמור. את החלק הזה, שנקרא מצתה* אפיקומן, יאכלו בסיום ליל הסדר* כזכר לקרבן הפסח.

כזוג לשבור גם את האפיקומן* (החלק הגדול שאותו מצניעים) לחמישה חלקים, המונחים במקום שמור עד אכילתם. רבים נוהגים שחילוקים מבנים ילגנובי* את האפיקומן אחרי הצפתה, אך הרב לא אתקבל במנהגי חב"ד.

פניי חסידות

החירות האמיתית - שחרור ממגבלות הגוף: 'חרות' אינו מושג יחסי לפרח - זו האפשרות לצמות; לציפור - הרור לעוף; ואילו לאומן - זה חופש היצירה. אצל יהודי, ה'חרות' מתבטאת רוקא בשחרור רוחני והתקדמות תמידית בחיי התורה והמצוות, המאווים ביטוי לקשר של הבטחה עם הבורא. לכן היציאה ממצרים לקראת קבלת התורה באר סיני נקראת 'זמן חרותנו'.

חשיבות הדאגה לרור ההמשך: חג הפסח הוא ראש וראשון לחגים, ובתור שכזה, ניתן להשליך ממנו לנושאים מהותיים. המוטיב המאפיין את ליל הסדר הוא 'האגרת לבנו' - הילדים שואלים 'מה בשתנה', וההגדה כולה היא תשובת האב. מכאן רואים, את החשיבות העליונה והמשקל הרב המיוחס להנחלת המורשת לרורות הבאים.

בימים ההם וזמן הזה: קריאת תיאורי השעבוד והחירות לא באו להעשיר את הירע ההיסטורי בלבד, יש בהם לקח לזמננו אנו. אין ליפול בייאוש בראותנו את המצב הקשה מסביבנו, שכן האנולה העתידה כבר בפתח, והעולם עומד להשתנות לגמרי לטובה כשם שבמצרים הגיעה החירות על רקע שיעבוד קשה.

מגיד אמירת נוסח ה"הגדה"

עיקר ה"הגדה" מתחילה ב"מגיד" - באמירת סיפור יציאת מצרים והיותנו לעם מאז אברהם אבינו. חשוב מאוד שכל אחד מהמסובים יאמר בעצמו את ההגדה - ביחד עם עורך הסדר.

חשוב מאוד לתת יחס מיוחד לילדים ולספר להם את סיפור יציאת מצרים. ההגדה ערוכה במתכונת של תשובה לסדרת השאלות של הילדים "מה נשתנה".

עורך הסדר מקפל כלפי מעלה מעט משולי המפה המכסה את המצות כדי לגלותם, וכולם אומרים (בארמית, השפה המדוברת העתיקה בעם ישראל) את הקטע הבא - שתוכנו הזמנה לכל מי שרוצה וצריך, לבא ולהשתתף עמנו בליל הסדר:

הא לַחֲמַא עֲנִיא דִּי אֶכְלוּ אַבְהֵתָנָא בְּאַרְעָא דְּמִצְרַיִם.
כָּל דְּכָפִין יִיְתִי וְיִכּוֹל. כָּל דְּצָרִיד יִיְתִי וְיִפְסַח. הַשְׁתָּא
הָבָא. לְשָׁנָה הַבָּאָה בְּאַרְעָא דְּיִשְׂרָאֵל. הַשְׁתָּא עֲבָדִין לְשָׁנָה
הַבָּאָה בְּנֵי חוּרִין:

הא לַחֲמַא עֲנִיא - תרגום: זהו לחם העוני שאכלו אבותינו בארץ מצרים. כל הרוצה יבוא ויאכל, כל הצריך יבוא ויפסח. השנה - כאן, לשנה הבאה - בארץ ישראל. עכשיו - עבדים, לשנה הבאה - בני חורין:

לפני אמירת "מה נשתנה" מוזגים שוב כוס מלאה של יין (זוהי הכוס השניה), מסיימים מעט את ה"קערה" הצידה ומכסים את המצות.

הילדים - בנים ובנות - שואלים כעת את "ארבע הקושיות" ("מה נשתנה"); אחריהם גם המבוגרים אומרים את נוסח הקושיות*:

מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות. שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת. הלילה הזה שתי פעמים: שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ או מצה. הלילה הזה כלו מצה: שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות. הלילה הזה מרור: שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין ובין מסבין. הלילה הזה כלנו מסבין:

מחזירים את ה"קערה" למקומה, מקפלים שוב חלק מהמפה המכסה את המצות על-מנת לגלותם, ואומרים את נוסח ההגדה במתכונת של "תשובה" ל"ארבע הקושיות", ה"תשובה" - ה"הגדה" נפתחת בקטע "עבדים היינו":

עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים הרי אנו ובנינו ובני בנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים. ואפילו כלנו חכמים כלנו נבונים כלנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים. וכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משבח:

* סדר הקושיות בהגדה זו הן בנוסח תכ"ד, בנוסחאות אחרות סדר הקושיות שונה.

מטבילין שתי פעמים - טובלים את הכרפס במי מלח, ואת המרור בחרוסת. מסבין - יושבים בהטיבה, בהטיה לצד שמאל, כמנהג בני אצולה בימים עברו.

פניני חסידות

טוב לצדיק - טוב לשכנו: ההגדה הושיבה את החכם בסמוך לרשע, למרות השוני העצום ביניהם. יש כאן מסר מעודד לרשע, שיש לו סיכוי להשתפר, שכן החכם לצידו. זו גם קריאה לחכם - עליך להקדיש את כישרונותיך ולסייע לרשע לחזור למוטב!

מעשה ברבי אלעזר ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה
ורבי עקיבא ורבי טרפון שהיו מסבים בבני ברק.
והיו מספרים ביציאת מצרים כל אותו הלילה עד שבאו
תלמידיהם ואמרו להם רבותינו הגיע זמן קריאת שמע
של שחרית:

אמר רבי אלעזר בן עזריה הרי אני כבן שבעים שנה
ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים כלילות עד
שדרשה בן זומא. שנאמר למען תזכר את יום צאתך
מארץ מצרים **כל ימי חייך**. **ימי חייך** הימים. **כל ימי חייך**
להביא הלילות. וחכמים אומרים ימי חייך העולם הזה.
כל ימי חייך להביא לימות המשיח:

ברוך המקום. ברוך הוא. ברוך שנתן תורה לעמו
ישראל. ברוך הוא. כנגד ארבעה בנים דברה
תורה. אחד חכם. ואחד רשע. ואחד תם. ואחד שאינו
יודע לשאול:

חכם מה הוא אומר **מה העדות והחקים והמשפטים**
אשר צוה יי אלהינו אתכם ואף אתה אמור לו
בהלכות הפסח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן:

ברוך המקום - ברוך הבורא. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן - אין אוכלים
מאומה אחר אכילת קרבן פסח או ה"אפיקומן". אפיקומן - קינוח. אפיקומן,
כלומר: חוציאו קינוח (בפסח - המצה היא הקינוח).

מניני חסידות

היכנונו לביאת המשיח: הרבי הקודם מליובאוויטש פירש כך את האימרה "כל
ימי חיך, להביא לימות המשיח": כל ימי חיך כאדם - עליך לפעול לזירוז
ביאת המשיח!...

רָשָׁע מֶה הוּא אוֹמֵר מֶה הָעֲבוּרָה הוּאֹת לָכֶם. לָכֶם
וְלֹא לֹא. וְלִפִּי שֶׁהוֹצִיא אֶת עֵצְמוֹ מִן הַכָּלָל כִּפּוּר
בְּעֵקֶר. וְאַף אֶתֶּה הִקְהָה אֶת שְׁנֵי וְאַמּוֹר לֹא בְּעֵבוֹר זֶה
עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי מִמִּצְרַיִם. לִי וְלֹא לֹא אֱלֹהֵי הָיָה שֵׁם לֹא
הָיָה נִגָּאֵל:

תָּם מֶה הוּא אוֹמֵר מֶה זֹאת. וְאַמְרַת אֵלָיו בְּחֹזֶק יָד
הוֹצִיאָנוּ יי מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים:

וְשִׂאֵינוּ יוֹדֵעַ לִשְׁאוֹל אֶת פֶּתַח לֹא שֶׁנֶּאֱמַר וְהִנֵּה לְבִנְךָ
בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעֵבוֹר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצִאתִי
מִמִּצְרַיִם:

יָכוֹל מֵרֹאשׁ חֹדֶשׁ תִּלְמוּד לֹמֵר בַּיּוֹם הַהוּא אִי בַּיּוֹם
הַהוּא יָכוֹל מִבְּעוֹד יוֹם תִּלְמוּד לֹמֵר בְּעֵבוֹר זֶה.
בְּעֵבוֹר זֶה לֹא אֶמְרַתִּי אֶלָּא בְּשָׁעָה שִׁישׁ מִצָּה וּמְרוֹר
מִנְחִים לְפָנֶיךָ:

מִתְחַלֵּה עוֹבְדֵי עֲבוּדָה זֶה הָיוּ אֲבוֹתֵינוּ וְעַכְשָׁיו קִרְבָּנוּ
הַמָּקוֹם לְעֲבֹדָתוֹ. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר יְהוֹשֻׁעַ אֶל
כָּל הָעָם כֹּה אָמַר יי אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל בְּעֵבֶר הִנָּהוּ יָשְׁבוּ
אֲבוֹתֵיכֶם מֵעוֹלָם תָּרַח אָבִי אֲבִרָהָם וְאַבִּי נָחוֹר וַיַּעֲבְדוּ
אֱלֹהִים אֲחֵרִים:

הַקְהָה אֶת־שְׁנֵי - הַחֲלֹשׁ אֶת טַעֲנוֹתָיו וְדָחָה אֶת דְּבָרָיו.

מַגִּיד חֲסִידוֹת

רשע בר־מזל: הַתְּשׁוּבָה לַרְשָׁע אֵינָהּ הַקְּנִסָה, יֵשׁ בָּהּ עֵידוּד עֲצוּם: "אֵילֹהֵי הֵי
שֵׁם - בְּמִצְרַיִם - לֹא הָיָה נִגָּאֵל;" אֵךְ לְמִזְלוֹ הוּא נוֹלַד לְאַחֵר מִתֵּן תּוֹרָה, וּבְבוֹא
הַמִּשִּׁיחַ יִגָּאֵל אָף הוּא, לְמִרוֹת מִצְבוֹ.

אֵין מִצְבֵּי אֲבוֹד: אִם הֵהֱגֵדָה מִסְפַּרְתָּ שְׁאֲבוֹתֵינוּ עֲבָדוֹ לְאֵלִילִים, לְמִרוֹת הַחֲרָפָה שֶׁבְּדַבָּר,
בְּהִכָּרָה שִׁישׁ בְּעוֹבְדָה זוֹ מוֹסֵר־הַשְׁכֵּל: כֹּשֶׁם שְׁאֲבוֹתֵינוּ שִׁינוּ אֶת דְּרָכָם מֵעֲבוֹדָה זָרָה
לְעֲבוֹדָת ה', אָף בִּיְדֵינוּ הָאֲפֻשְׁרוֹת לְהַשְׁתַּנּוֹת לְטוֹבָה מֵהַקְצָה אֶל הַקְצָה.

וְאֶקַח אֶת אֲבִיכֶם אֶת אֲבֹרָהֶם מֵעֵבֶר הַנֶּהָר וְאוֹלָךְ אוֹתוֹ
בְּכָל אֶרֶץ כְּנָעַן וְאַרְבָּה אֶת זֶרְעוֹ וְאֶתָּן לוֹ אֶת
יִצְחָק: וְאֶתָּן לְיִצְחָק אֶת יַעֲקֹב וְאֶת עֵשָׂו וְאֶתָּן לְעֵשָׂו אֶת
הָר שֶׁעִיר לְרֵשֶׁת אוֹתוֹ וַיַּעֲקֹב וּבָנָיו יָרְדוּ מִצְרַיִם:

בְּרוּךְ שׁוֹמֵר הַבְּטָחָתוֹ לְיִשְׂרָאֵל. בְּרוּךְ הוּא שֶׁהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ
הוּא חָשַׁב אֶת הַקֵּץ לַעֲשׂוֹת כְּמָה שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם
אֲבִינוּ בְּבְרִית בֵּין הַבְּתָרִים. שֶׁנֶּאֱמַר וַיֹּאמֶר לְאַבְרָם יָדַע
תְּדַע כִּי גֵר יִהְיֶה זֶרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעֲבָדוּם וְעָנּוּ אוֹתָם
אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ דָּן אֲנִכִּי
וְאַחֲרֵי כֵן יֵצְאוּ בְּרַכּוּשׁ גָּדוֹל:

לאמירת "והיא שעמדה" מכסים שוב את המצות, ומגביהים את כוס היין:

וְהִיא שֶׁעָמְדָה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ שֶׁלֹּא אַחֵר בְּלִבֵּר עָמַד
עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ אֶלָּא שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים
עָלֵינוּ לְכַלּוֹתֵנוּ. וְהִקְדִּישׁ בְּרוּךְ הוּא מִצִּילֵנוּ מִיָּדָם:

חֲשֵׁב אֶת־הַקֵּץ - עֲשֵׂה חִשּׁוּבִים לִקְצֵר אֶת גְּלוּת מִצְרַיִם.

פניני חסידות

הבן החמישי: הארבעה בנים אמנם שונים אך מכנה משותף להם: כולם מתייצבים לשולחן ה'סדר'. בזמננו נוסף 'בן חמישי', הנעדר לגמרי ואינו מודע למורשת הפסח... - גם אותו אסור לשכוח! יש להשקיע מאמץ עליון להביא גם אותו לליל הסדר.

כשאלוקים נותן הנתינה מושלמת: קיימת תמיהה: ה' הבטיח שהגלות לא תימשך מעבר לארבע מאות שנה, ואיך ניתן לדמיין מצב שאנו ובנינו נשארים במצרים? אלא, שה' התחייב להוצאה חד-פעמית, ותיאורטית הייתה קיימת אפשרות שמצבו הירוד של העם, יגרור אותו לשוב למצרים בשנית. ההתגלות האלוקית, שרוממה את העם באופן של שלילת מצב של חזרה למצרים, לא היתה כלולה בהתחייבות, ועל כך אנו מודים שוב להשם.

צא ולמד מה בקש לבן הארמי לעשות לעקב אבינו. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים ולבן בקש לעקור את הכל. שנאמר **ארמי אבד אבי ויגד מצרימה ויגד שם במתי מעט ויהי שם לגוי גדול עצום ורב**:

ויגד מצרימה אנוס על פי הדבור. **ויגד שם** מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקע במצרים אלא לגור שם. שנאמר **ויאמרו אל פרעה לגור בארץ באנו כי אין מרעה לצאן אשר לעבדך כי כבד הרעב בארץ כנען ועתה ישובו נא עבדך בארץ גשן**:

במתי מעט כמה שנאמר **בשבעים נפש** ירדו אבותיך מצרימה ועתה שמך **י** אלהיך ככוכבי השמים לרב: **ויהי שם לגוי** מלמד שהיו ישראל מציינים שם: **גדול, עצום כמה** שנאמר ובני ישראל פרו וישרצו **וירב** ויעצמו **במאד מאד** ותמלא הארץ אתם: **ורב כמה** שנאמר **ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדםיך ואמר לך בדםיך חיי ואמר לך בדםיך חיי: רבבה** כצמח השדה נתתיך **ותרבי ותגדלי ותבואי בערי עריים שדים נכנו** וישערך **צמח ואף ערם ועריה**:

גזר על הזכרים - "כל הבן הילוד - היאורה תשליכהו!" **ארמי אבד אבי** - הארמי (לבן) רצה לאבד את אבינו (יעקב). **על פי הדבור** - על פי ציווי הקדוש ברוך הוא. **במתי מעט** - במספור מצומצם של אנשים. **מציינים** - מסומנים ומובדלים, שלא שינו את שמם לשונם דתם ומלבושיהם. **בדםיך חיי** - למרות ההריגות והדם שלך (של האומה) - עליך לחיות! **רבבה כצמח השדה נתתיך** - עם ישראל גדל והתרבה במצויים - כצמח השדה. **ערם ועריה** - ערומים ללא זכויות ומצוות.

וַיִּרְעוּ אֶת־נֹוּ המִצְרִים וַיַּעֲנוּנוּ וַיִּתְּנוּ עָלֵינוּ עֲבָדָה
קָשָׁה: וַיִּרְעוּ אֶת־נֹוּ המִצְרִים כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר הִכָּה
נִתְחַכְמָה לוֹ פֶּן יִרְבֶּה וְהָיָה כִּי תִקְרָאנָה מִלְחָמָה וְנוֹסֵף גַּם
הוּא עַל שְׂנְאֵינוּ וְנִלְחַם בָּנוּ וְעָלָה מִן הָאָרֶץ: וַיַּעֲנוּנוּ כִּמָּה
שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמֹו עָלָיו שְׂרֵי מִסִּים לְמַעַן עֲנֹתוֹ בְּסִבְלָתָם
וַיִּבֶן עָרֵי מִסְכְּנוֹת לְפָרְעָה אֵת פֶּתֶם וְאֵת רַעַמְסֶס: וַיִּתְּנוּ
עָלֵינוּ עֲבָדָה קָשָׁה כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וַיַּעֲבֹדוּ מִצְרַיִם אֶת בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּפָרָה: וַיִּמְרְדוּ אֶת חַיֵּיהֶם בְּעֲבָדָה קָשָׁה בַּחֲמֹר
וּבִלְבָנִים וּבְכָל עֲבָדָה בַּשָּׂדֶה אֶת כָּל עֲבָדָתָם אֲשֶׁר עָבְדוּ
בָּהֶם בְּפָרָה:

וַנִּצְעַק אֵל יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוּ וַיִּרְא
אֶת עֲנִינוּ וְאֶת עֲמָלְנוּ וְאֶת לַחֲצֵנוּ: וַנִּצְעַק אֵל
יְיָ אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וַיְהִי בַיָּמִים הָרַבִּים הָהֵם
וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וַיֹּאמְרוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הָעֲבָדָה וַיִּזְעֻקוּ
וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֵל הָאֱלֹהִים מִן הָעֲבָדָה:

וַיִּשְׁמַע יְיָ אֶת קִלְנוּ כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת
נַאֲקָתָם וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת בְּרִיתוֹ אֶת אֲבֹרָהֶם
אֶת יִצְחָק וְאֶת יַעֲקֹב:

מִסְכְּנוֹת - אוֹצְרוֹת.

מִנֵּי חֲסִידוֹת

לשמור על הייחודיות שלנו בכל מצב: יש הטוענים, כי בכדי שעמנו ישרוד,
עליו להידמות לתרבות המתקדמת. ההיסטוריה הוכיחה את ההיפך הגמור -
בהיותנו במצרים, התייחד עמנו בסגנון הלבוש, התזונה והשפה, כנאמר בהגדה
”שהיו ישראל מצוינים (מסומנים) שם”. הייחודיות היא שהצילה את עמנו
מטמיעה במצרים וכן בכל הדורות.

**וַיֵּרָא אֶת עֲנִינוֹ זֶה פְּרִישׁוֹת דֶּרֶךְ אֶרֶץ כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיֵּרָא
אֱלֹהִים אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּדַּע אֱלֹהִים:**

**וְאֵת עֲמַלְנוֹ אֱלוֹ הַבְּנִים כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר כָּל הַבֶּן הַיָּלֹד
הַיָּאֲרָה תִּשְׁלִכֻהוּ וְכָל הַבֵּת תַּחֲחִין: וְאֵת לַחֲצֵנוּ זֶה
הַדָּחַק כְּמָה שֶׁנֶּאֱמַר וְגַם רָאִיתִי אֶת הַלֶּחֶץ אֲשֶׁר מִצְרִים
לַחֲצִים אֹתָם:**

**וַיִּצְיֵאֵנוּ יְיָ מִמִּצְרַיִם בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֹעַ נְמוּיָה
וּבְמִדְרָא גָדוֹל וּבְאִתּוֹת וּבְמִפְתִּים: וַיִּצְיֵאֵנוּ
יְיָ מִמִּצְרַיִם לֹא עַל יְדֵי מִלְּאָךְ וְלֹא עַל יְדֵי שָׂרָף וְלֹא
עַל יְדֵי שְׁלִיחַ אֱלֹהֵי הַקְדוּשָׁה בְּרוּךְ הוּא בְּכַבּוּדוֹ וּבְעֲצָמוֹ.
שֶׁנֶּאֱמַר וְעַבְדִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהַפִּיתִי כָל
בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם
אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ: וְעַבְדִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא
מִלְּאָךְ. וְהַפִּיתִי כָל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם אֲנִי וְלֹא שָׂרָף.
וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי וְלֹא הַשְּׁלִיחַ. אֲנִי
יְיָ. אֲנִי הוּא וְלֹא אֲחֵר:**

פניני חסידות

בחינוך מוכרחים להשקיע: לשון ההגדה "עמלנו - אלו הבנים" מהווה הוראה מהי הגישה הנכונה לגידול ילדינו. לא די בחינוך אינסטנט, יש לחנך בעמל וביצע. רק כך יוטבעו המסרים הנכונים, והילד יגדל כראוי.

"אני ולא מלאך": כאשר הקב"ה בא להוציא את בני ישראל ממצרים הוא לא הסתפק ב"מלאך" ב"שרף" או ב"שליח", אלא הוא יתברך, בכבודו ובעצמו, עבר בארץ מצרים והוציא משם את בני ישראל. מכאן עלינו ללמוד שכאשר אדם צריך לדרת ל"מצרים" (במובן הרוחני והנפשי) ולמקומות נחותים מבחינה רוחנית מוסרית, כדי לסייע ולהחזיר למוטב חבר או בן משפחה או כל יהודי שנמצא שם - עליו לעשות זאת "בכבודו ובעצמו"; כלומר: עליו לגייס למטרה זו את כל תעצומות הנפש ואת מיטב הכוחות הפנימיים, ולא להסתפק בהשתתפות שטחית של כוחותיו השגורתיים והסטנדרטיים שהם כדוגמת "שליחים" ו"מיופי כוח" בלבד...

בִּיד חֲזָקָה זֶה הַדָּבָר כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר הִנֵּה יָד יְיָ הוּיָהּ בְּמִקְנֶךָ
אֲשֶׁר בִּשְׂדֵה בְּסוּסִים בְּחֻמְרִים בְּגִמְלִים בְּבֶקֶר וּבְצֹאן
דָּבָר כָּבֵד מְאֹד: וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה זֶה הַחֶרֶב כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר
וְחִרְבוּ שְׁלוֹפָה בִּידוֹ נְטוּיָה עַל יְרוּשָׁלַיִם. וּבְמִדָּא גָדֹל זֶה
גָּלוּי שְׂכִינָה כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר אוֹ הִנֵּסָה אֱלֹהִים לְבֹא לְקַחַת
לֹא גֹי מִקְרָב גֹּי כְּמִסַּת בָּאֵתָת וּבְמוֹפְתִים וּבְמַלְחָמָה וּבִיד
חֲזָקָה וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה וּבְמוֹדָאִים גָּדוּלִים כָּכָל אֲשֶׁר עָשָׂה
לָכֶם יְיָ אֱלֹהֵיכֶם בְּמִצְרִים לְעֵינֶיךָ: וּבָאֵתָת זֶה הַמַּטָּה
כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וְאֵת הַמַּטָּה הַזֶּה תִּקַּח בְּיָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה
בּוֹ אֵת הָאֵתָת: וּבְמוֹפְתִים זֶה הָדָם כִּמָּה שֶׁנֶּאֱמַר וְנָתַתִּי
מוֹפְתִים בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ

באמירת המלים: (1) "דם" (2) "ואש" (3) "ותמרות עשן" (שהם תיבות הסיוע של הפסוק "ונתתי...") - נהוג לשפוך שלוש שפיכות (קטנות) מכוס היין לתוך כלי (עדיף - לתוך כלי שבור או כלי חד פעמי).

דָם וְאֵש וְתַמְרוֹת עֵשֶׂן:

דָּבָר אַחֵר בִּיד חֲזָקָה שְׁתִּים. וּבְזֹרֵעַ נְטוּיָה
שְׁתִּים. וּבְמוֹדָא גָדֹל שְׁתִּים. וּבָאֵתָת שְׁתִּים.
וּבְמוֹפְתִים שְׁתִּים:

בְּמִסַּת - עַל יְדֵי נְסִיוֹנוֹת.

פְּנִינֵי חֲסִידוֹת

חיים ללא חיים: מבט מדוקדק בנוסח גזירת פרעה, מגלה, כי זו בעצם גזירה כפולה: הן על הבנים - להשליכם לנילוס, ולהביא בכך את מותם הפיזי; והן על הבנות - להחיותן ולמשוך אותם ל'תרבות' המצרית הקולקלת, ובכך להובילן למוות רוחני.

לחם חנם פחות טעים: רק השתחררנו ממצרים, וכבר מודיע ה' "תעבדון את האלוקים". הדבר מעורר את השאלה, מדוע נגזר ש'אדם לעמל יולד' ולא לחיים קלים? התשובה פשוטה: ה' רצה להעניק לנו תחושת 'שותפות', שכן אדם מטבעו מתבייש לקבל מתנת-חינם, וחש תענוג אמיתי רק בהישגים פרי מעשה ידיו.

**אָלֹו עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא עַל הַמִּצְוִים
בְּמִצְרִים. וְאֵלֹו הֵן:**

באמירת "עשרת המכות" שופכים מעט מכוס היין לתוך כלי תוך כדי אמירת כל אחת מהמכות (עדיף כלי שבור).

**דָּם. צַפְרִידַע. כְּנִים. עָרוֹב. דָּבָר. שְׁחִין. בָּרָד.
אֲרָבָת. חֶשֶׁךְ. מַבַּת בְּכוֹרוֹת:**

רַבִּי יְהוּדָה הָיָה נוֹתֵן בָּהֶם סְמָנִים:

גם כאן שופכים שלוש שפיכות קטנות:

דַּצ"ד. עַד"ש. בָּאח"ב:

(ראשי תיבות של ה"מכות")

לאחר השפיכות יש לשוב ולהוסיף יין על הנותר בכוס ולמלא את כוס היין במלואה.

**רַבִּי יוֹסִי הַגָּלִילִי אוֹמֵר מִנֵּן אֶתָּה אוֹמֵר שְׁלָקוּ הַמִּצְוִים
בְּמִצְרִים עֶשֶׂר מִכּוֹת וְעַל הַיָּם לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת.
בְּמִצְרִים מָה הוּא אוֹמֵר וַיֹּאמְרוּ הַחֲרָטִמִּים אֶל פְּרַעֲה
אֶצְפַּע אֱלֹהִים הִיא. וְעַל הַיָּם מָה הוּא אוֹמֵר וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל
אֶת הַיָּד הַגְּדוֹלָה אֲשֶׁר עָשָׂה יְיָ בְּמִצְרַיִם וַיִּירָאוּ הָעָם אֶת
יְיָ וַיֹּאמְרוּ בְּיָי וּבַמֶּשֶׁה עֲבָדוּ: כִּמָּה לָקוּ **בְּאֶצְפַּע** עֶשֶׂר
מִכּוֹת. אָמור מַעֲתָה בְּמִצְרַיִם לָקוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת. וְעַל הַיָּם
לָקוּ חֲמִשִּׁים מִכּוֹת:**

מנין חסידות

אבא, סלח לנו: לבית המקדש היה קסם מיוחד - באמצעותו נמחלו כל חטאינו. הדבר דומה לאהבת הורים לילדיהם, הקיימת בשני רבדים: חיצוני, בו האהבה מותנית בהתנהגות נאותה; ופנימי, בו אין דבר היכול לפגום בעוצמת האהבה. כבנים לה, אנו קשורים עמו בקשר עצמתי בלתי מותנה. זו הסיבה לכך שביחס האבהי הפנימי הוא סולח לעוונותינו.

שימו לב לפרטים הקטנים: קרבנות הפסח הובאו ונאכלו בקבוצות נפרדות מעוסות משתתפים, וזאת, למרות שהעם כולו יצא יחד ממצרים. לעיתים, קיימת נטיה להתמקד בפרויקטים רחבים וכלליציבוריים. בא קרבן־פסח וקורא - שימו לב לצרכי היחיד, לבעיות הפרט הקטנות!

רבי אליעזר אומר מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של ארבע מכות שנאמר ישלח בם חרון אפו **עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: עברה אחת. וזעם שתיים. וצרה שלש. משלחת מלאכי רעים ארבע.** אמור מעתה במצרים לקו ארבעים מכות. ועל הים לקו מאתים מכות:

רבי עקיבא אומר מנין שכל מכה ומכה שהביא הקדוש ברוך הוא על המצרים במצרים היתה של חמש מכות. שנאמר ישלח בם חרון אפו **עברה וזעם וצרה משלחת מלאכי רעים: חרון אפו אחת. עברה שתיים. וזעם שלש. וצרה ארבע. משלחת מלאכי רעים חמש.** אמור מעתה במצרים לקו חמשים מכות. ועל הים לקו חמשים ומאתים מכות:

ישלח בם חרון אפו עברה וכו' - ביטוי לעשרת המכות שניחתו על המצריים.

פניני חסידות

ברח מהרע: החיפזון והבהילות של בני ישראל לברוח ממצרים, הם מוטיב החוזר על עצמו בתיאורי הגאולה, עד כדי כך, שהבצק לא הספיק אפילו לתפוח. מוסר השכל: ההתנתקות מהרוע איננה סובלת דיחוי, יש לעשותה באופן מיידי.

מצה לנשמה: האדם מורכב מגוף ונפש. הלחם ומוצריו מזינים את הגוף, ולימוד התורה מזין את הנשמה. בניגוד ל'חמץ', מיוצרת ה'מצה' בתהליך המונע מהעיסה לתפוח ולגדול. כך ביחס למזון הנשמה - את התורה יש ללמוד מתוך עונה והתבטלות לה, המונעת תחושת גדלות אישית.

ממיצר למרחב: פסח מסמל את השחרור מהמגבלות, אז והיום: אז, יצאנו מן המיצר המצר; והיום, עלינו להתקדם ולהתעלות באורח תמידי ואינסופי, ללא קיבעון והסתפקות ברמה הרוחנית הקיימת.

אביב הגיע, פסח בא: התרבות המצרית, אשר התבססה על האלהת האדם והטבע, קיבלה את המכה הסופית דווקא בבוא האביב, עונה בה הטבע במלוא עוצמתו. עובדה זו ממחישה היטב את שליטתו המוחלטת והבלעדית של הבורא בבריאה, בימים ההם ובזמן הזה.

במה מעלות טובות למקום עלינו:

- דנינו: אלו הוציאנו ממצרים ולא עשה בהם שפטים
 דנינו: אלו עשה בהם שפטים ולא עשה באלהיהם
 דנינו: אלו עשה באלהיהם ולא תרג את בכוריהם
 דנינו: אלו תרג את בכוריהם ולא נתן לנו את ממונם
 דנינו: אלו נתן לנו את ממונם ולא קרע לנו את תים
 דנינו: אלו קרע לנו את תים ולא העבירנו בתוכו בחרבה
 דנינו: אלו העבירנו בתוכו בחרבה ולא שקע צרינו בתוכו
 דנינו: אלו שקע צרינו בתוכו ולא ספק צרפנו במדבר ארבעים שנה
 דנינו: אלו ספק צרפנו במדבר ארבעים שנה ולא האכילנו את המן
 דנינו: אלו האכילנו את המן ולא נתן לנו את השבת
 דנינו: אלו נתן לנו את השבת ולא קרבנו לפני הר סיני
 דנינו: אלו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה
 דנינו: אלו נתן לנו את התורה ולא הכניסנו לארץ ישראל
 דנינו: אלו הכניסנו לארץ ישראל ולא בנה לנו את בית הבחירה

על אחת כמה וכמה טובה כפולה ומכפלת למקום עלינו. שהוציאנו ממצרים. ועשה בהם שפטים. ועשה באלהיהם. ותרג את בכוריהם. ונתן לנו את ממונם. וקרע לנו את תים. והעבירנו בתוכו בחרבה. ושקע צרינו בתוכו. וספק צרפנו במדבר ארבעים שנה. והאכילנו את המן. ונתן לנו את השבת. וקרבנו לפני הר סיני. ונתן לנו את התורה. והכניסנו לארץ ישראל. ובנה לנו את בית הבחירה לכפר על כל עונותינו:

רבן גמליאל היה אומר כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו. ואלו הן:

פסח. מצה. ומרור:

פסח שהיו אבותינו אוכלים בזמן שביית המקדש קים על שום מה. על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים. שנאמר ואמרתם זבח פסח הוא ליי אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת בתינו הציל ויקד העם וישתחוו:

באמירת המלים "מצה זו שאנו אוכלים על שום מה" נהוג לאחוז במצות שבקצרת ליל הסדר. כשאין לכל אחד את "קצרת ליל הסדר" יצביעו המשתתפים לעבר המצה.

מצה זו שאנו אוכלים על שום מה. על שום שלא הספיק בצקת של אבותינו להחמיץ עד שנגלה עליהם מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא וגאלם. שנאמר ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עגות מצות כי לא חמץ כי גרשו ממצרים ולא יכלו להתמקמה וגם צדה לא עשו להם:

באמירת המלים "מרור זה שאנו אוכלים על שום מה" נהוג לאחוז במרור שבקצרת ליל הסדר. כשאין לכל אחד את "קצרת ליל הסדר" יצביעו המשתתפים לעבר המרור.

מרור זה שאנו אוכלים על שום מה. על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר ומררו את חיייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:

פניני חסידות

חוק כלים שלובים... גאולת מצרים השפיעה גם על הגוף וגם על הנפש - גם שחרור מעבודת פרך פיזית, וגם חרות רוחנית מהתרבות המצרית לטובת תורת ה'. יש המנסים להפריד בין הנשמה והגוף, באומרים: 'כן' לתורה ותפילה, 'לא' למזון כשר. כלפיהם באה התזכורת: זכור את צאתך ממצרים בכל יום מימי חייך - הן בחומר והן ברוח. ההשפעה בין הגוף לנפש היא הדדית ובלתי נפרדת.

בְּכָל יוֹר וְיוֹר חֵיב אָדָם לִרְאוֹת אֶת עַצְמוֹ כְּאִלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם. שְׁנֵאֲמַר וְהִנֵּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה יי לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם: לֹא אֶת אֲבוֹתֵינוּ בְּלֶבֶד גָּאֵל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מִמִּצְרַיִם אֶלֶּא אִף אוֹתֵנוּ גָאֵל עִמָּהֶם. שְׁנֵאֲמַר וְאוֹתֵנוּ הוֹצִיא מִשָּׁם לְמַעַן הֵבִיא אוֹתֵנוּ לְתֵת לָנוּ אֶת הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאֲבוֹתֵינוּ:

מכסים שוב את המצות, מרימים את כוס היין, ואומרים:

לְפִיכָךְ אֲנַחְנוּ חֵיבִים לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְהַדִּיר לְבִרְךָ לְעֲלֹה וּלְקַלֵּם. לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאֲבוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנִּסִּים הָאֵלֶּה. הוֹצִיאָנוּ מֵעֲבָדוֹת לְחֵירוֹת. מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה. וּמֵאֵכָל לַיּוֹם טוֹב. וּמֵאֲפֵלָה לְאוֹר גְּדוֹל. וּמִשְׁעָבוֹד לְגֵאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו הַלְלוּיָהּ:

מניחים את הכוס על השולחן וממשיכים:

הַלְלוּיָהּ הַלְלוּ עַבְדֵי יי הַלְלוּ אֶת שֵׁם יי: יְהִי שֵׁם יי מְבֹרָךְ מִעַתָּה וְעַד עוֹלָם: מִמְּזִרְחַ שְׁמֶשׁ עַד מְבוֹאוֹ מְהַלֵּל שֵׁם יי: רֵם עַל כָּל גּוֹיִם יי עַל הַשָּׁמַיִם כְּבוֹדוֹ: מִי כִּי אֱלֹהֵינוּ הַמְּגִבִּיהִי לְשִׁבְתָּ: הַמְּשַׁפִּילִי לְרְאוֹת בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ: מְקִימֵי מַעַכְרָ דָּל מֵאֲשַׁפֶּת יָרִים אֲבִיּוֹן: לְהוֹשִׁיבֵי עַם נְדִיבִים עַם נְדִיבֵי עַמּוֹ: מוֹשִׁיבֵי עֶקְרֵת הַבַּיִת אִם הַבָּנִים שִׁמְחָה הַלְלוּיָהּ:

הַמְּגִבִּיהִי לְשִׁבְתָּ - הַיּוֹשֵׁב בְּמִרוֹמָיִם. הַמְּשַׁפִּילִי לְרְאוֹת - מִשְׁפִּיל עַצְמוֹ גַּם לְמַקְוֹת וּמִכִּיּוֹם. מְקִימֵי - מְקִימֵי, מְרוֹמֵם. לְהוֹשִׁיבֵי עַם נְדִיבִים - לְהוֹשִׁיבֵי עַם הַנִּכְבָּדִים. עֶקְרֵת הַבַּיִת - אִשָּׁה עַקְרָה.

בְּצֵאת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם בֵּית יַעֲקֹב מֵעַם לָעֹז: הִיְתָה
יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ יִשְׂרָאֵל מִמְּשָׁלוֹתָיו: הֵיּם רָאָה
וַיִּגַּם הִירְדֵּן יִסָּב לְאַחֹר: הֶהָרִים רָקְדּוּ כְּאֵילִים גְּבֻעוֹת
כְּבָנֵי צֶאֱן: מָה לָּךְ הֵיּם כִּי תִגּוּם הִירְדֵּן תִּסָּב לְאַחֹר:
הֶהָרִים תִּרְקְדּוּ כְּאֵילִים גְּבֻעוֹת כְּבָנֵי צֶאֱן: מִלִּפְנֵי
אֲדוֹן חוֹלֵי אֶרֶץ מִלִּפְנֵי אֱלֹהֵי יַעֲקֹב: הַחֶפְכִּי הַצּוֹר אָגַם
מִיָּם חֲלָמִישׁ לְמַעֲיָנוּ מִיָּם:

שוב מרימים את הכוס ואומרים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר גָּאֵלְנוּ וְגָאֵל אֶת
אֲבוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם וְהִגִּיעָנוּ הַלֵּילָה הַזֶּה לְאָכֹל בּוֹ
מִצֵּה וּמִרּוּר. כֵּן יְיָ אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ יִגִּיעָנוּ לְמוֹעֲדִים
וְלִתְגָּלִים אַחֲרִים הַבָּאִים לְקִרְאָתֵנוּ לְשָׁלוֹם שְׂמֵחִים בְּבִגְנָן
עֵירֶךְ וְשִׁשִּׁים בַּעֲבוּדְתְּךָ וְנֹאכֵל שֵׁם מִן הַזִּבְחִים וּמִן
הַפְּסָחִים (בְּמוֹצָאֵי שַׁבָּת: מִן הַפְּסָחִים וּמִן הַזִּבְחִים) אֲשֶׁר
יִגִּיעַ דָּמָם עַל קִיר מִזְבִּיחְךָ לְרִצּוֹן וְנוֹדָה לָּךְ שִׁיר חֲדָשׁ עַל
גָּאֻלָּתֵנוּ וְעַל פְּדוּת נַפְשֵׁנוּ: בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ גָּאֵל יִשְׂרָאֵל:

מברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:
וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס הַשְּׁנִיָּה כּוֹלָה בַּהֲסִיבָה עַל צַד שְׂמָאל.

מֵעַם לָעֹז - עַם שִׁשְׁפָּתוֹ שׁוֹנָה וְזֹרָה. יְהוּדָה לְקָדְשׁוֹ - בְּנֵי יְהוּדָה נַעֲשׂוּ לַעַם
מְקוֹדֵשׁ. יִשְׂרָאֵל מִמְּשָׁלוֹתָיו - ה' מוֹשֵׁל וּמוֹלֵךְ בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל. חֹלִי - רַעֲדִי. הַחֶפְכִּי
הַצּוֹר אָגַם מִיָּם כִּי - הוֹפֵךְ אֶת הַסֵּלַע לְמִקְוֵה מִיָּם. יִגִּיעָנוּ - יְבִיאֵנוּ.

מניני חסידות

הפרנסה מן השמים: במצרים לא ירדו גשמים. נהר הנילוס היה משקה את
השדות. תופעת טבע זו, הפכה את הנהר לאליל הפרנסה בעיני המצריים. לכן,
המכה הראשונה, מכת דם, פגעה דווקא בנילוס. ה' הראה לעין כל, כי גם כאשר
ברשות האדם מקור הכנסה בטוח ויציב, עליו לדעת שהכול בהשגחת ה'.

רחצה

נטילת ידיים לסעודה עם ברכה

לפני אכילת המצה, יש ליטול את הידים: ממלאים ספל במים, אוחזים בו ביד שמאל ושופכים שלוש פעמים על יד ימין, אחר־כך מעבירים את הספל ליד ימין, אוחזים בו ביד ימין ושופכים שלוש פעמים על יד שמאל, מניחים את הספל הריק, מגביהים את הידים משפשפים ומברכים:

**בְּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו
וְצִוָּנוּ עַל נְטִילַת יָדַיִם:**

מנגבים היטב את הידים.

פניני חסידות

הקפיצה למים של נחשון: כאשר גילו בני ישראל את הצבא המצרי רודף בעקבותיהם, נחלקו הדעות: חלק צידדו בתפילה, אחרים במלחמה, והיו שרצו להתאבד או לשוב למצרים. נחשון, התחיל פשוט ללכת לתוך הים. הוא הבין, כי היות וה' הודיע שהעם בדרך להר סיני, בודאי הדבר אפשרי. והנס אכן אירע, הים נבקע, גם בחיינו אנו נדרשים לקפוץ אל הים ולעשות את רצון ה' ללא התעסקות בדברים צדדיים שיכולים להפריע.

גאוה יהודית - נוסחה מנצחת: הפסח הראשון בהיסטוריה, מעניק שיעור מאלף עוצמה יהודית מהי: הכבש היווה אליל מקודש במצרים, ולמרות הסיכון הרב, שחטו אותו בני ישראל בפומבי, בהצהירם בגאון כי סופם של המצריים קרב ובא: התקיפות וההחלטיות בה נאמרו הדברים, הם שהטילו פאניקה על המצריים וגרמו למלחמת אחים ביניהם.

מוציא

מברכים על המצה ברכת "המוציא"

עתה ניגשים אל המצוה המיוחדת והעיקרית של "ליל הסדר", היא אכילת מצה - "לחם עוני".

בשלב זה מונחות ב"קערת ליל הסדר" שלפנינו שלוש מצות: שתי מצות שלימות - התחתונה והעליונה, ומצה שלישית, האמצעית, חצויה. מרימים את שלושת המצות כפי שהם בתוך הקערה (אלו שאין להם "קערה" לעצמם, לוקחים חתיכת מצה בידם), ומברכים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם הַמוֹצִיא לֶחֶם מִן הָאָרֶץ:

פניני חסידות

משיח עכשיו: בהכרזת "לשנה הבאה בירושלים", אין כוונתנו לדחות את ביאת המשיח בשנה, חס וחלילה. הכוונה היא לכך שהמשיח יבוא מיד, וממילא בשנה הבאה נעלה לרגל, ונחוג את הפסח בירושלים, ליד בית המקדש השלישי.

גאולה כהרף עין: חכמינו מסבירים, שברגע בו הגיע הזמן המיועד ליציאת מצרים, לא עיכב ה' את העם 'כהרף עין'. גם עתה, בעמדנו על סף ביאת המשיח, לא תתעכב הגאולה אפילו לשבריר שנייה.

שילוב בין שמש לירח: לוח השנה היהודי מתייחד בשילוב מעגלי השמש והירח, דבר המבטיח שפסח יחול תמיד באביב. השמש מאירה בצורה סדירה וקבועה, לעומתו הירח מתחדש כל חודש ומשתנה מיום ליום. גם בחיים היהודיים יש לשלב בין שתי התכונות: מחד - להתמיד בקיום המצוות; מאידך - להתרענן בהתלהבות מחודשת.

מִצָּה

ברכת "אכילת מצה"

לפני אכילת המצה מוסיפים ברכה מיוחדת - "על אכילת מצה".

[לתשומת לב! בנוסף לחובה באכילת מצה שאנו מקיימים תיכף ומיד (לאחר הברכה), צפויים לנו בהמשך הלילה עוד שני שלבים שבהם חובה לאכול מצה: 1. ב"כורך" (אכילת המצה התחתונה עם מרור וחרוסת כיכר"ך); 2. בסיום ליל הסדר, באכילת ה"אפיקומן". לפיכך, כאשר אנו מברכים כאן את הברכה על אכילת המצה - עלינו לזכור ולכוון שברכה זו תחול גם על אכילת המצות שבהמשך].

לפני אמירת הברכה - שומטים ומניחים את המצה התחתונה מבין שלוש המצות, ואוחזים אך ורק בשתי מצות - האמצעית (החצויה) והעליונה השלימה (אלו שאין לפניהם "קערה" מחזיקים חתיכת מצה בידם) ומברכים:

בָּרוּךְ אַתָּה יְיָ אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מִצָּה:

אוכלים את המצה: שוברים חתיכה מהמצה העליונה, וחתיכה מהמצה האמצעית. כל חתיכה כזו צריכה להיות בגודל של "כזית" (מידת נפח הלכתית השווה לכ"ז סמ"ק) כלומר, כשליש מצה (במצת יד עגולה). סך הכל כ"ז סמ"ק.

לוקחים את שתי החתיכות הללו, ואוכלים אותן ביחד - בו זמנית!

מי שאין לפניו מקערת ליל סדר* יקח כמות רומה של מצה (כשני שלישי של מצה, נפח של 54 סמ"ק לפחות).

יושבים באסיבה (בהסיה לצד שמאל), ואוכלים את המצה כמו שהיא, ואין טובלים אותה במלח וברומה.

יש לאכול את הכמות הנקובה ברצף וללא הפסקה ולהשתדל לסיים תוך ארבע דקות.

מֵרֹר אכילת ה"מרור"

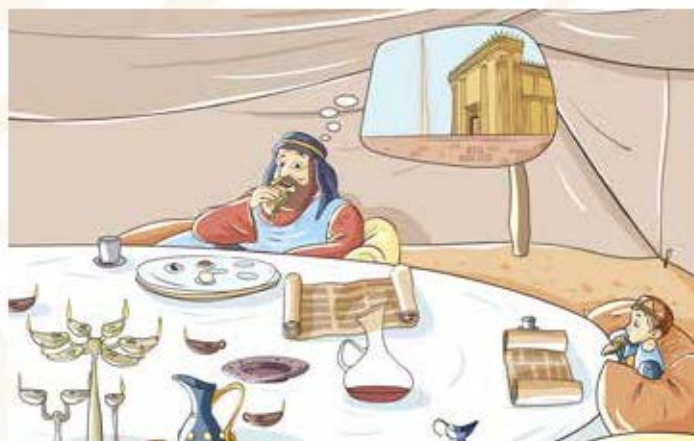
אוכלים את ה"מרור": לוקחים עלי חסה ומרור (חריין) מקערת ליל הסדר, מוסיפים עלי חסה עד להשלמת כמות של "כזית" (27 סמ"ק), וטובלים אותם ביחרוסת* (ויש שנהגו לוורא שהחרוסת רכה עליי שמשבילים אותה בשאריות היין שהצטברו בצלוחית הגביע). אחר כך מבערים ומסירים את החרוסת מהמרור - על מנת להשאיר ב"מרור" את המרירות, ומברכים:

[באמירת ברכה זו שלפני אכילת המרור, יש לחשוב על כך שברכה זו מכוננת גם למרור שתתיר לאוכל בהמשך ה"סדר", ב"כורך"].

בְּרַךְ אֶתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל אֲכִילַת מֵרֹר:

יושבים זקוף (לא בהסיה והאסיבה), ואוכלים את המרור, זכר לעבודה הקשה של אבותינו במצרים.

כורך אכילת ה'כריך'

הלל הזקן (בזמן בית המקדש השני), היה סבור שיש לצרף ולכוון את קרבן הפסח עם מצה ומרור ולאכלם ביחד. כרי לקיים גם את שיטתו בצורת האכילה הנדרשת, אנו מזהים גם היום לאכול את המצה ואת המרור כשהם מצורפים יחדיו ככריך (כמו סברויץ).

בוצעים שתי חתיכות מצה מהמצה השלישית (החתונה) שבקצרת ליל הסדר, שמים ביניהם את ה'מרור' - בכמות של כזית (נפח של 27 סמ"ק), שמורכב מחתיכות של עלי חסה ובתוכם המרור הסביל במעט חרוסת - כורכים הכל ככריך אחר, ואומרים:

**כֵּן עָשָׂה הַלֵּל בְּזֶמַן שְׁבִית הַמִּקְדָּשׁ הָיָה קֵים הָיָה כּוֹרֵךְ
פֶּסַח מִצָּה וּמְרֹר וְאוֹכֵל בְּיַחַד. כְּמוֹ שְׁנֹאמַר עַל מִצּוֹת
וּמְרֹרִים יֵאבְּלֵהוּ:**

את הכריך אוכלים באסיבה (באסיפה לצד שומאל).

מניח חסידות

קשר גורלי: באחר מלשונות האנולה מבטחזי: "והוצאתי אתכם", כלומר שיגאלנו ממצרים. למעשה, ניתן לקרוא זאת בניקוד שונה - "והוצאתי אתכם", במשמעות של: השכינה תצא עמנו מהגלות. ברוח זו, הביטוי "זמן חרותנו" יכול להתפרש במובן של חרות בני ישראל השכינה גם יחד.

הזמן יקר, נצלו אותו: באורח ייחודי, התרחשו תהליכי השחרור ממצרים בזמנים מרוקנים ומתחמים - על הרגע. בדיק בחצות הלילה אחלה מכת בכורות, בדיק בחצות היום יצאו בני ישראל ממצרים. ללמדך עד כמה גרש לייקר כל רגע ורגע, ולצלל אותו כראוי.

שלחן-עורך

"עורכים שולחן" ברוחב לב לסעודת החג

לפני שניגשים לאכול את האוכל הסעם שהוכן לכבוד החג, יש נוהגים לקחת את הביצה שעל יקערת ליל הסדר, להטביל אותה שולש פעמים במי מלח ולאכול לה.

מציני חסידות

"הרי אני כבן שבעים שנה", בעל האמרה, רבי אלעזר בן עזריה, היה חכם עשיר ומיוחס וכבר בגיל שמונה-עשר הציצו לו החכמים לכהן כנשיא. רבי אלעזר נועץ עם אשתו, היא שללה את הרעיון בסעודה שמראשו צעיר מאוד ולא ניתן לכהן במשרה מכובדת זו כשאין ולו שיערה לבנה אחת... ומספרת הגמרא כי מיד נעשה לו גם צמחו לו בזקנו שתערות לבנות...

משאלת השאלה: מה אועיל הגם של צמיחת השערות הלבנות? האם בעקבות כך התבגר בגילו? ומדוע הרבה הפרע רק לאשתו ולא לחכמים הרבים שביקשו למנותו? התשובה לכך: החכמים הכירו היטב את מעלותיו הגדולות וידעו כי למרות גילו הצעיר, תכונת הבגרות הנרכשת בדרך כלל מנסיון חבוייה בתוכו וראוי הוא לכהן כנשיא. אך הוא עצמו, ובמיוחד אשתו - חששו שמא תכונות אלה תשארה חבויות עמוק בנפשו מבלי יכולת להתבטא לכן כאשר משמים יאצמחו לו בגם שתערות לבנות - היה בזה אות שתכונת הבגרות הנפשית הפנימית של רבי אלעזר היא כ"בן שבעים שנה", ואיננה רק חבוייה בעמקי הנפש בלבד, ולבטח תקבל את ביטוייה המלא בהזדגותו, והראייה: הרבה יכיר ממש לעין בשערות הלבנות שצמחו לו...

מסיפור זה אנו למדים שבגבורה עצמית יכול ומסוגל כל אדם לגלות כוחות מעלים החבויים בנפשו ובבת אחת לגלותם כלפי חוץ ולהשפיע על הסביבה כולה.

צפון

אכילת ה"אפיקומן" שהיה חבוי

עם סיום הארוחה הסעודה, ניגשים לשולב אכילת האפיקומן.
האפיקומן נאכל זכר לקרבן הפסח. בלילה הראשון של פסח מקפידים לאכול אותו לפני חצות הלילה, ואחריו אין אוכלים או שותים כלום (מלבד 2 כוסות היין), וזאת על-מנת להשאיר את סעודת המצה בפה. לכן יש לשנות כפי הצורך לפני שאוכלים את האפיקומן.
כל אחר מבני הבית מקבל חתיכה קטנה מהאפיקומן. לחתיכה זו מוסיפים חתיכות מצה, כך שילכל אחד יהיה סך-הכל מצה בשיעור של יכחצי" (כ-27 סמ"ק), כלומר - כשליש מצה (יש הבדלים לאכול שיעור כפול - כשני שליש של מצה). יושבים בהסביבה (בהסידה לצד שמאל), ואוכלים את האפיקומן.
יש להקפיד לאכול את האפיקומן לפני חצות לילה (בחז"ל הקפדה בכך היא רק בליל הסדר הראשון).

מנהגי חסידות

המצפון וה"צפון":... חסיד שאל פעם את הרבי מרדכי צרנין להצפין את האפיקומן? ענה לו הרבי: 'למה? משום שכתוב בהגדה "צפון" שאלו שוב החסיד: אבל למה כך כתוב בהגדה? שלא יהיה כתוב ולא יצטרכו להצפין? ענה לו הרבי: בפעולה זו של הצפנת האפיקומן אנו שואבים כוחות לבער את הרע הצפון בליבו של אדם; גם את הרע הנעלם עמוק בלב צדיקים לתקן, וכאשר מתקנים זאת באמצעות הכוחות שנמסרים לנו בליל הסדר - או אז זוכים להכרה של סיום ליל הסדר: ילשנה הבאה בירושלים!'

יום הולדת שמח: יציאת מצרים במשלה בתנ"ך ללילת תינוק. כיום שהעבור חווה לראשונה עצמאות בשעת הלילה, שכן בתקופת ההיריון הוא תלוי לחלוטין באמו, כך עם ישראל הפך לעם עצמאי רק כאשר השתחרר לגמרי מהשפעת התרבות המצרית. בדרך לעצמאות יהודית, יש להתנתק מהשפעת אופיית העולם המתחלפות

בִּרְךְ מברכים ברכת המזון

לפני ברכת המזון מוזגים את הכוס השלישית במלואה, אותה שותים רק לאחר סיום "ברכת המזון".

כן מוזגים כוס אחת נוספת מיוחדת הנקראת "כוסו של אליהו הנביא" ומניחים אותה במקום בולט על שולחן הסדר - כדי להודות על הגאולה העתידה הממשמשת ובאה.

כוס זו נשארת מזוגה על השולחן עד לסיום שתיית כל ארבע הכוסות וקריאת "לשנה הבאה בירושלים".

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יי אֶת שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלָּמִים:
אִזְ יִמָּלֵא שְׁחוּק פִּינוּ וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה אִזְ יֵאמְרוּ בְּגוֹיִם
הַגְדִּיל יי לַעֲשׂוֹת עִם אֱלֹהִי: הַגְדִּיל יי לַעֲשׂוֹת עִמָּנוּ הָיִינוּ
שְׁמֵחִים: שׁוֹבָה יי אֶת שְׁבִיתֵנוּ כְּאִפְּקִים בְּנֶגֶב: הַזֹּרְעִים
בְּרִמְעָה בְּרִנָּה יִקְצְרוּ: הַלֹּוֹד יִלְד וּבָכָה נִשָּׂא מִשְׁךְ הַזֹּרֵעַ
בֹּא יְבֵא בְּרִנָּה נִשָּׂא אֲלֻמָּתֵינוּ:

לְבָנִי קָרַח מְזֻמּוֹר שִׁיר יִסְדָּתוֹ בְּהַרְרֵי קָדֵשׁ: אֶהֱב יי
שְׁעָרֵי צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁכָּנֹת יַעֲקֹב: נִכְבְּדוֹת מְדָבָר בְּךָ
עִיר הָאֱלֹהִים סֶלָה: אֲזַכִּיר רַחֲב וּבָבֶל לִידְעֵי הַנָּה פִּלְשֶׁת
וְצוֹר עִם פֹּה יֵלֵד שָׁם: וּלְצִיּוֹן יֵאמֹר אִישׁ וְאִישׁ יֵלֵד
בָּהּ וְהוּא יִכְוֶנֶנָּה עָלֵינוּ: יי יִסְפֹּר בְּכָתוּב עַמִּים זֶה יֵלֵד שָׁם
סֶלָה: וְשָׂרִים כְּחֻלָּלִים כָּל מַעֲנֵי בְךָ:

שִׁיר הַמַּעֲלוֹת - שִׁיר שֶׁאִמְרוּ הַלְוִיִּם בַּמִּקְדָּשׁ. **שִׁיבַת צִיּוֹן** - חֲזָרָה מִגָּלוּת בָּבֶל.
שְׁבִיתֵנוּ - שְׁבוּיֵנוּ. **כְּאִפְּקִים בְּנֶגֶב** - כְּמִים הַזֹּרְמִים בַּמִּקְדָּשׁ. **נִשָּׂא מִשְׁךְ הַזֹּרֵעַ**
- כְּשֶׁנִּשָּׂא אֶת שֶׁק הַזֹּרְעִים לַשָּׂדֶה. **נִשָּׂא אֲלֻמָּתֵינוּ** - נוֹשֵׂא חַבִּילוֹת הַתְּבוּאָה.
לְבָנִי קָרַח - הַלְוִיִּם בְּנֵי קֹרַח. **יִסְדָּתוֹ** - יִסוֹד שִׁיר זֶה. **הַרְרֵי קָדֵשׁ** - הָרֵי צִיּוֹן
וִירוּשָׁלַיִם. **מִשְׁכָּנֹת יַעֲקֹב** - אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל. **רַחֲב** - מְצֻרִים. **יֵלֵד שָׁם** - נִוְלַד שָׁם.
יִכְוֶנֶנָּה עָלֵינוּ - יַעֲמִידָה רָאוּשׁוֹנָה בַּחֲשִׁיבוֹת. **כְּחֻלָּלִים** - כְּלֵי נִגִּינָה. **מַעֲנֵי** -
מַחֲשָׁבוֹת.

אֲבִרְכָה אֶת יְיָ בְּכָל עֵת תָּמִיד תְּהַלֵּלְתוּ בְּפִי: סוּף
דְּבַר הַכֹּל נִשְׁמָע אֶת הָאֱלֹהִים יִרְא וְאֵת
מִצְוֹתָיו שְׁמֹר כִּי זֶה כָּל הָאָדָם: תְּהַלֵּל יְיָ יְדַבֵּר כִּי ויְבָרֵךְ
כָּל בָּשָׂר שֶׁם קִדְּשׁוּ לְעוֹלָם וָעֶד: וְאִנְחֵנוּ בְּבָרֶךְ יְהוָה מַעֲתָה
וְעַד עוֹלָם הִלְלוּיָהּ:

כהכנה לברכת המזון, נהוג לשפוך מעט מים על קצות אצבעות הידים. פעולה זו מכונה נטילת "מים אחרונים".

לפני הנטילה אומרים:

זֶה חֶלֶק אָדָם רָשָׁע מֵאֱלֹהִים וְנַחֲלַת אָמְרוּ מֵאֵל:

אחרי הנטילה אומרים:

וַיְדַבֵּר אֵלֵינוּ זֶה הַשְּׁלָחַן אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ:

זימון

כאשר מברכים לפחות שלושה אנשים שסעדו יחדיו, מקדימים לפני ברכת המזון דברי הכנה לקראת הברכה המשותפת. הקדמה זו נקראת 'זימון'. אחד הסועדים (בדרך כלל - בעל הבית) מתכבד לפתוח בזימון ושאר הסועדים משיבים.

המזמן מגביה את הכוס שלפניו ואומר:

רְבוּתִי בְּבָרֶךְ!

(או בכל שפה מדוברת אחרת)

הסועדים מגביהים את הכוס שלפניהם ומשיבים:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבָרֵךְ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

המזמן:

יְהִי שֵׁם יְיָ מְבָרֵךְ מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם:

בְּרִשּׁוֹת מִרְנָן וְרַבָּנָן וְרַבּוּתִי

בעשרה ויותר

בְּבָרֶךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבֵלְנוּ מִשְׁלוֹ:

הסועדים משיבים:

בְּרוּךְ אֱלֹהֵינוּ שְׂאֵבֵלְנוּ מִשְׁלוֹ

וּבְמִיּוֹב חַיֵּינוּ:

בשלושה ויותר

בְּבָרֶךְ שְׂאֵבֵלְנוּ מִשְׁלוֹ:

הסועדים משיבים:

בְּרוּךְ שְׂאֵבֵלְנוּ מִשְׁלוֹ

וּבְמִיּוֹב חַיֵּינוּ:

המזמן והסועדים פותחים ביחד באמירת ברכת המזון:

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם הן את העולם כלו
בטובו בהן בחסד וברחמים הוא נותן לחם לכל
בשר כי לעולם חסדו; ובטובו הגדול עמנו תמיד לא חסר
לנו ואל יחסר לנו מזון לעולם ועד: בעבור שמו הגדול
כי הוא אל זן ומפרנס לכל ומטיב לכל ומכין מזון לכל
בריותיו אשר ברא כאמור פותח את ידך ומשביע לכל חי
רצון: ברוך אתה יי הן את הכל:

נודה לך יי אלהינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה
טובה ורחבה ועל שהוצאתנו יי אלהינו מארץ
מצרים ופדיתנו מבית עבדים ועל בריתך שחתמת בבשרנו
ועל תורתך שלמדתנו ועל חקך שהודעתנו ועל חיים חן
וחסד שחוננתנו ועל אכילת מזון שאתה זן ומפרנס אותנו
תמיד בכל יום ובכל עת ובכל שעה:

ועל הכל יי אלהינו אנחנו מודים לך ומברכים אותך
יתברך שמך בפי כל חי תמיד לעולם ועד: בפתוב
ואכלת ושבעת וברכת את יי אלהיך על הארץ הטובה
אשר נתן לך: ברוך אתה יי על הארץ ועל המזון:

לכל יי רצון - לכל אחד לפי רצונו. הנחלת - נתת נחלה. חמדה - שכולם
חומדים אותה. בריתך - ברית המילה. חוננתנו - הענקת לנו בחסדך.

רחם יי אלהינו על ישראל עמך ועל ירושלים עירך ועל ציון משכן כבודך ועל מלכות בית דוד משיחך ועל הבית הגדול והקדוש שנקרא שמך עליו: אלהינו אבינו רוענו זוננו פרנסנו וכלכלנו והרויחנו והרוח לנו יי אלהינו מהרה מפל צרותינו: ונא אל תצריכנו יי אלהינו: לא לידי מתנת בשר ודם ולא לידי הלאותם כי אם לידך המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה שלא גבוש ולא נפלם לעולם ועד:

בשבת מוסיפים:

רצה והחליצנו יי אלהינו במצותיך ובמצות יום השביעי השבת הגדול והקדוש הזה כי יום זה גדול וקדוש הוא לפניך. לשבת בו ולנוח בו באהבה במצות רצונך. וברצונך הניח לנו יי אלהינו שלא תהא צרה ויגון ואנחה ביום מנוחתנו. והראנו יהוה אלהינו בנחמת ציון עירך. ובבנין ירושלים עיר קדשך כי אתה הוא בעל הישועות ובעל הנחמות:

אלהינו ואלהי אבותינו יעלה ויבא. ויגיע ויראה וירצה. וישמע ויפקד ויזכר. וזכרנו ופקדוננו. וזכרון אבותינו. וזכרון משיח בן דוד עבדך. וזכרון ירושלים עיר קדשך. וזכרון כל עמך בית ישראל לפניך, לפליטה למזבח. לחן ולחסד ולרחמים ולחיים טובים ולשלום. ביום חג המצות הזה. (בחול המועד מדלגים: ביום טוב מקרא קדש הזה.) וזכרנו יי אלהינו בו למזבח. ופקדנו בו לברכה והושיענו בו לחיים טובים: ובדבר ישועה ורחמים חוס וחננו ורחם עלינו והושיענו כי אליך ענינו. כי אל מלך חנון ורחום אתה:

ובנה ירושלים עיר הקדש במהרה בימינו. ברוך אתה יי
בנה ברחמי ירושלים. אמן:

מניחים את הכוס על מקומה

ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם האל. אבינו מלכנו.
אדירנו בוראנו גואלנו יוצרנו. קדושנו קדוש יעקב
רוענו רועה ישראל המלך הטוב והמטיב לכל בכל יום
ויום. הוא היטיב לנו. הוא מטיב לנו. הוא ייטיב לנו. הוא
גמלנו הוא גומלנו הוא יגמלנו לעד. לחן ולחסד ולרחמים.
ולרוח הצלה והצלחה. ברכה וישועה. נחמה פרנסה
וכלכלה ורחמים וחיים ושלום וכל טוב ומכל טוב לעולם
אל יחסרנו: הרחמן הוא ימלך עלינו לעולם ועד: הרחמן
הוא יתברך בשמים ובארץ: הרחמן הוא ישתבח לדור
דורים ויתפאר בנו לעד ולנצח נצחים ויתחדד בנו לעד
ולעולמי עולמים: הרחמן הוא יפרנסנו בכבוד: הרחמן
הוא ישבור עול גלות מעל צוארנו והוא יוליכנו קוממיות
לארצנו: הרחמן הוא ישלח ברכה מרבה בבית זה ועל
שלחן זה שאכלנו עליו: הרחמן הוא ישלח לנו את אליהו
הנביא זכור לטוב ויבשר לנו בשורות טובות ישועות
ונחמות: הרחמן הוא יברך את אבי מורי בעל הבית הזה
ואת אמי מורתי בעלת הבית הזה. אותם ואת ביתם ואת
זרעם ואת כל אשר להם אותנו ואת כל אשר לנו: כמו
שברך את אבותינו אברהם יצחק ויעקב בכל מכל כל בן
יברך אותנו (כשנוכחים גם מי שאינם יהודים מוסיפים: בני ברית)

פלנו יחד בברכה שלמה ונאמר אמן:

פי אליה עינינו - ממך אנו מבקשים ישועה. אדירנו - שליטנו. קדוש יעקב - ה'.
גמלנו - נתן בשפע. קוממיות - קומה וקופה.

מִמָּרוֹם יִלְמְדוּ עָלָיו וְעֲלֵינוּ זְכוֹת שֶׁתִּהְיֶה לְמִשְׁמֶרֶת
שָׁלוֹם וְנִשְׂא בִּרְכָּה מֵאֵת יי וְצִדְקָה מֵאֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְנִמְצָא חֵן וְשֹׂכֵל טוֹב בְּעֵינֵי אֱלֹהִים וְאָדָם:

בשבת מוסיפים:

הֶרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ לַיּוֹם שֶׁכָּלוּ שַׁבַּת וּמְנוּחָה לְחַיֵּי
הָעוֹלָמִים:

(בחול המועד מדלגים: הֶרְחַמֵּן הוּא יִנְחִילֵנוּ לַיּוֹם שֶׁכָּלוּ טוֹב:)

הֶרְחַמֵּן הוּא יִזְכֵּנוּ לִימֹת הַמְּשִׁיחַ וּלְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא.
מִגְדֵּל יִשׁוּעוֹת מְלָכּוֹ וְעֵשָׂה חֶסֶד לְמַשִּׁיחוֹ לְדוֹר
וְלָדָרְעוֹ עַד עוֹלָם: עֵשָׂה שָׁלוֹם בְּמִרְמֹיו הוּא יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם
עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְאִמְרוּ אָמֵן:

יִרְאוּ אֵת יי קִדְשׁוֹ כִּי אֵין מַחְסוֹר לִירְאָיו: כְּפִידִים רְשׁוֹ
וְרַעְבּוֹ וְדִרְשֵׁי יי לֹא יַחְסְרוּ כָּל טוֹב: הוֹדוּ לַיי כִּי
טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: פוֹתַח אֵת יָדָךְ וּמִשְׁבִּיעַ לְכָל חַי
רְצוֹן: בְּרוּךְ הַגִּבּוֹר אֲשֶׁר יִבְטַח בְּיי וְהָיָה יי מְבִטָּחוֹ:

מרימים את כפוס היין, ומברכים:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרֵי הַגֶּפֶן:

ושותים את הכוס השלישית כולה בהסיבה.

מִשְׁמֶרֶת שָׁלוֹם - תִּשְׁמַר לטובתנו. צִדְקָה - חסד. מְלָכּוֹ - מֶלֶךְ הַמְּשִׁיחַ. יִרְאוּ -
יִכְבְּדוּ. קִדְשׁוֹ - עִם יִשְׂרָאֵל. כְּפִידִים - סֶמֶל לַאֲנָשִׁים חֲזִקִּים. רְשׁוֹ - הַתְרוּשָׁה.

שפוך חמתך

מוציאים את הכוס הרביעית במלואה, ופוזזים את הרלת לכבוד אליהו הנביא. רקות אלו שבהם הרלת פתוחה בחשבות ליעת רצון - זמן לבקש בקשות ומשאלות

שני ימתברבים* ניגשים לפתוח את הרלת, כשברים נודת (לא בשבת!) וכל המסובים אומרים יחדיו:

יְשִׁיבְךָ חֲמַתְךָ אֶל הַגּוֹיִם אֲשֶׁר לֹא יָדְעוּךָ. וְעַל מִמְלָכוֹת
אֲשֶׁר בְּשִׁמְךָ לֹא קָרְאוּ: כִּי אָבִל אֶת יַעֲקֹב וְאֶת
נָדָו הַשְׁמָנוּ: שִׁפְךָ עֲלֵיהֶם וְעַבְדְּךָ וְחֵרוֹן אַפְּךָ יִשְׁעֵם: תִּרְדּוּךָ
בְּאֵף וְתִשְׁמַדֵּם מִתַּחַת שָׁמַי יי:

סוגרים את הרלת.

שִׁפְךָ חֲמַתְךָ - העבר זעמן מעם ישראל אל הגוים. **אָבִל אֶת יַעֲקֹב** - השמיד את עם ישראל. **נָדָו הַשְׁמָנוּ** - החריבו את בית המקדש. **יִשְׁעֵם** - ירפם. **בְּאֵף** - בזעם, בחרון אף.

הלל

אמירת הלל והודיה להשם יתברך

חז"ל קבעו רצף של פרקי תהילים במטרה להודות ולשבח את הקדוש-ברוך-הוא. בסיום "ליל הסדר" אומרים את ה"הלל" כהודאה על הנסים שנעשו לאבותינו ביציאת מצרים.

לא לנו יי לא לנו כי לשמך תן כבוד על חסדך על
אמתך: למה יאמרו חגוים איה נא אלהיהם:
ואלהינו בשמים כל אשר חפץ עשה: עצביהם כסף וזהב
מעשה ידי אדם: פה להם ולא ידברו עינים להם ולא
יראו: אזנים להם ולא ישמעו אף להם ולא יריחון: ידיהם
ולא ימישון רגליהם ולא יחלכו לא יתנו בגרונם: כמורהם
יהיו עשיהם כל אשר בטח בהם: ישראל בטח ביי עזרם
ומגנם הוא: בית אהרן בטחו ביי עזרם ומגנם הוא: יראי
יי בטחו ביי עזרם ומגנם הוא:

יי זכרנו יברך יברך את בית ישראל יברך את בית אהרן:
יברך יראי יי הקטנים עם הגדלים: יסף יי עליכם
עליכם ועל בניכם: ברוכים אתם ליי עשה שמים וארץ:
השמים שמים ליי והארץ נתן לבני אדם: לא המתים
יהללו יה ולא כל ירדי דומה: ואנחנו נברך יה מעתה ועד
עולם הללויה:

על-חסדך על-אמתך - עבור חסדך ואמיתות הבטחתך. עצביהם - פסלי הגוים.
בית אהרן - הכהנים. זכרנו - זוכר אותנו. יסף יי עליכם - ה' ירבה אתכם. ירדי
דומה - יורדי הקברים, המתים.

אֶהְבֶּתִּי כִּי יִשְׁמַע | יְיָ אֶת קוֹלִי תַחֲנוּנֵי: כִּי הִטָּה אָזְנוֹ לִי
וּבְיָמֵי אֶקְרָא: אֶפְפוּנֵי חֲבֵלִי מָוֶת וּמִצָּרֵי שְׁאוֹל
מִצְאוּנֵי צָרָה וַיַּגֵּן אֶמְצָא: וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא אָנָּה יְיָ מִלְטָה
נַפְשִׁי: חַנּוּן יְיָ וְצַדִּיק וְאֱלֹהֵינוּ מְרַחֵם: שֹׁמֵר פְּתָאִים יְיָ
יְרַלּוֹתִי וְלִי יְהוֹשִׁיעַ: שׁוּבִי נַפְשִׁי לְמִנוּחֶיכִי כִּי יְיָ גָמַל עָלַיִכִּי:
כִּי חִלַּצְתָּ נַפְשִׁי מִמָּוֶת אֶת עֵינֵי מִן דְּמַעָּה אֶת רַגְלִי מִדְּחִי:
אֶתְחַלֵּךְ לִפְנֵי יְיָ בְּאַרְצוֹת חַיִּים: הֶאֱמַנְתִּי כִּי אֲדַבֵּר אָנֹכִי
עָנִיתִי מְאֹד: אָנֹכִי אִמְרַתִּי בַחֲפוּי כָּל הָאָדָם כֹּזֵב:

מָה אָשִׁיב לִי כָּל תַּגְמוּלוֹתַי עָלַי: כּוֹס יִשׁוּעוֹת אִשָּׁא
וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא: נִדְרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ:
יָקָר בְּעֵינֵי יְיָ הַמּוֹתָה לְחִסְדֵּי: אָנָּה יְיָ כִּי אָנֹכִי עֲבָדְךָ אָנֹכִי
עֲבָדְךָ בֶּן אֶמְתֶּךָ פֶּתַחַת לְמוֹסְרִי: לָךְ אֶזְבַּח זֶבַח תּוֹדָה
וּבִשְׁם יְיָ אֶקְרָא: נִדְרֵי לִי אֲשַׁלֵּם נִגְדָה נָא לְכָל עַמּוֹ:
בַּחֲצֹרוֹת בֵּית יְיָ בְּתוֹכְכִי יְרוּשָׁלַם הִלְלוּיָהּ:

הִלְלוּ אֶת יְיָ כָּל גּוֹיִם שִׁבְחוּהוּ כָּל הָאֲמִים: כִּי גָבַר עָלֵינוּ
| חֲסִדוֹ וְאַמֶּת יְיָ לְעוֹלָם הִלְלוּיָהּ:

אֶהְבֶּתִּי - שְׂמַחְתִּי. אֶפְפוּנֵי חֲבֵלֵי מָוֶת - הַקִּיּוּפּוֹנֵי יִסּוּרִים הַגּוֹרְמִים לְמוֹת. מִצָּרֵי
שְׁאוֹל - יִסּוּרֵי אֲבִדוֹן. פְּתָאִים - חֲסָדֵי הַדַּעַת, הַתְּמִימִים. יְרַלּוֹתִי - נַחֲלַשְׁתִּי.
יְהוֹשִׁיעַ - יוֹשִׁיעַ. לְמִנוּחֶיכִי - לְמִנוּחַתְךָ. גָּמַל עָלַיִכִּי - עָשָׂה עִמָּךְ חֲסֵד. חִלַּצְתָּ -
הִצַּלְתָּ. מְדַחִי - מַכְשִׁלּוֹן. בְּאַרְצוֹת חַיִּים - בְּעוֹדֵי חַיִּים. עָנִיתִי - הֵייתִי מַעֲנוֹה
וּמִיּוֹסֵר. בַּחֲפוּי - בִּיִּיאוּשִׁי. כָּל־הָאָדָם כֹּזֵב - כָּל בְּנֵי הָאָדָם בּוֹגְדִים. תַּגְמוּלוֹתַי
- חֲסָדֵי וְטוֹבוֹתַי. כּוֹס יִשׁוּעוֹת אִשָּׁא - אֲבִיא כּוֹס יֵין מֵלֵא - כְּבִיטוֹ לְתוֹדָתִי.
נִגְדָה נָא - בְּנוֹכַחוֹתִם. יָקָר - קֶשֶׁה. הַמּוֹתָה - הַמּוֹת. פֶּתַחַת לְמוֹסְרִי - הַתּוֹרָה אֶת
כַּבְּלִי. זֶבַח תּוֹדָה - קוֹרְבַּן תּוֹדָה. בְּתוֹכְכִי - בְּתוֹךְ הָעִיר. גָּבַר עָלֵינוּ - הַגְבִּיר עָלֵינוּ.

עורך הסדר קורא בקול: **הוֹדוּ לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:**

כל המסובין עונים אחריה: הודו לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

עורך הסדר קורא בקול: **יֹאמְרוּ נָא יִשְׂרָאֵל כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:**

כל המסובין עונים אחריה: הודו לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

עורך הסדר קורא בקול: **יֹאמְרוּ נָא בֵּית אֱהֶרֶן כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:**

כל המסובין עונים אחריה: הודו לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

עורך הסדר קורא בקול: **יֹאמְרוּ נָא יִרְאִי יְיָ כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:**

כל המסובין עונים אחריה: הודו לַיְי כִּי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ:

מִן הַמִּצַּר קָרָאתִי יְהוָה עֲנֵנִי בְּמִרְחַב יְהוָה: יְיָ לִי לֹא אִירָא
מִה יַעֲשֶׂה לִי אֱלֹהִים: יְיָ לִי בַּעֲזָרִי וְאֲנִי אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי:
טוֹב לַחֲסוֹת בֵּי מִבְּטָח בְּאֲדָם: טוֹב לַחֲסוֹת בֵּי מִבְּטָח
בְּנִדְיָכִים: כָּל גּוֹיִם סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: סִבְּבוּנִי גַם
סִבְּבוּנִי בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: סִבְּבוּנִי כְּדַבְרִים דַּעֲכוּ כְּאֵשׁ
קוֹצִים בְּשֵׁם יְיָ כִּי אֲמִילֵם: דַּחַח דְּחִיתַנִּי לְנֶפֶל וַיִּי עֲזָרְנִי:
עֲזִי וְחִמְדַּת יְהוָה וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה: קוֹל רִנָּה וִישׁוּעָה בְּאֶהְלִי
צַדִּיקִים יִמִּין יְיָ עֲשֶׂה חֵיל: יִמִּין יְיָ רֹמְמָה יִמִּין יְיָ עֲשֶׂה
חֵיל: לֹא אֲמוֹת כִּי אֶחָה וְאֶסְפֹּר מַעֲשֵׂי יְהוָה: יִסֹּר יִסְרֵנִי יְהוָה
וְלִמּוֹת לֹא נִתְּנִי: פִּתְחוּ לִי שַׁעֲרֵי צֶדֶק אֲבֹא בָם אוֹדָה יְהוָה:
זֶה הַשַּׁעַר לִי צַדִּיקִים יָבֹאוּ בּוֹ: אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי
לִישׁוּעָה: אוֹדֶךָ כִּי עֲנִיתַנִּי וַתְּהִי לִי לִישׁוּעָה: אֲבָן מֵאִסּוּ הַבּוֹנִים

פִּרְטוֹב - שהרי הוא טוב. **כִּי לְעוֹלָם חֲסִדוֹ** - חסדו קיים לעולם. **בֵּית אֱהֶרֶן** - הכהנים. **הַמִּצַּר** - הדחק, הצרה. **אֶרְאֶה בְּשִׁנְאִי** - אראה את מפלתם של שונאי. **בְּנִדְיָכִים** - באנשים בעלי שררה וממון. **בְּשֵׁם יְיָ אֲמִילֵם** - אבטח בהשם שיכרייתם. **דַּעֲכוּ כְּאֵשׁ קוֹצִים** - יכבו מהרה כאש האוחזת בקוצים. **דַּחַח דְּחִיתַנִּי** - האויב דחה והדף אותי. **עֲזִי וְחִמְדַּת יְהוָה** - ה' עוזי, ולו אומר. **רֹמְמָה** - גברה. **שַׁעֲרֵי צֶדֶק** - שערי בית המקדש. **תִּתֶּחַ לְרֹאשׁ פֶּנֶח** - הפכה ליסוד הבנין.

הִיתָה לְרֹאשׁ פָּנֶה: אֲכַן מֵאִסּוּ הַבּוֹנִים הִיתָה לְרֹאשׁ פָּנֶה: מֵאֵת יי
הִיתָה זֹאת הִיא נִפְלְאֹת בְּעֵינֵינוּ: מֵאֵת יי הִיתָה זֹאת הִיא נִפְלְאֹת
בְּעֵינֵינוּ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי נִגִּילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ: זֶה הַיּוֹם עָשָׂה יי
נִגִּילָה וְנִשְׁמְחָה בּוֹ:

אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא:
אָנָּה יי הוֹשִׁיעָה נָּא: אָנָּה יי הַצְּלִיחָה נָּא:

בָּרוּךְ הַבּא בָּשֵׁם יי בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי: בָּרוּךְ הַבּא בָּשֵׁם יי
בְּרַכְנוּכֶם מִבֵּית יי: אֲדֵי וַיָּאֵר לָנוּ אִסְרוּ חַג בְּעֵבְתִּים
עַד קִרְנוֹת הַמִּזְבֵּחַ: אֲדֵי וַיָּאֵר לָנוּ אִסְרוּ חַג בְּעֵבְתִּים עַד קִרְנוֹת
הַמִּזְבֵּחַ: אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי אֲרוֹמָמְךָ: אֵלֵי אַתָּה וְאוֹדֶךָ אֱלֹהֵי
אֲרוֹמָמְךָ: הוֹדּוּ לֵי כִי טוֹב כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ: הוֹדּוּ לֵי כִי טוֹב
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

יִחְלְלוּךָ יי אֱלֹהֵינוּ (על) כָּל מַעֲשִׂיךָ וְחֲסִידֶיךָ צַדִּיקִים
עוֹשֵׂי רְצוֹנְךָ וְכָל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל בְּרַנָּה יוֹדּוּ
וַיִּבְרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפָּאֲרוּ וַיְרַמְּמוּ וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדִּישׁוּ וַיְמַלִּיכוּ
אֶת שִׁמְךָ מִלְכָּנוּ. כִּי לָךְ טוֹב לְהוֹדוֹת וּלְשַׁמֵּךְ נָאָה לְזַמֵּר
כִּי מַעוֹלָם וְעַד עוֹלָם אַתָּה אֵל:

הוֹדּוּ לֵי כִי טוֹב
הוֹדּוּ לֵאֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים
הוֹדּוּ לְאֲדֹנֵי הָאֲדֹנִים
לְעֵשָׂה נִפְלְאוֹת גְּדֻלוֹת לְבָדוֹ
לְעֵשָׂה הַשְּׂמִים בְּתַבְנִיָּה
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
י: לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:
כִּי לְעוֹלָם חֲסִדּוֹ:

לְרוֹקַע הָאָרֶץ עַל הַמַּיִם	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לַעֲשֹׂה אוֹרִים גְּדִלִים	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
אֶת הַשֶּׁמֶשׁ לְמִמְשָׁלַת בַּיּוֹם	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
אֶת הַיָּרֵחַ וְכּוֹכָבִים לְמִמְשָׁלוֹת בַּלַּיְלָה	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לְמַכָּה מְצָרִים בְּכַבּוּרֵיהֶם	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וַיֵּצֵא יִשְׂרָאֵל מֵתוֹכָם	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
בְּיַד חֲזָקָה וּבְזֹרֹעַ נְטוּיָה	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לְגִזֹּר יָם סוּף לַגִּזּוּרִים	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וְהַעֲבִיר יִשְׂרָאֵל בְּתוֹכוֹ	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וַנַּעַר פְּרָעָה וַחִילוֹ בַּיָּם סוּף	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לְמוֹלִיךְ עַמּוֹ בַּמַּדְבָּר	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לְמַכָּה מְלָכִים גְּדִלִים	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וַיַּהַרֵג מְלָכִים אֲדִירִים	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
לְסִיחָזֹן מֶלֶךְ הָאֱמֹרִי	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וּלְעֹג מֶלֶךְ הַכּוּשִׁי	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וַנִּתֵּן אֶרֶצָם לְנַחֲלָה	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
נַחֲלָה לְיִשְׂרָאֵל עֲבָדוֹ	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
שֶׁבַשְׁפָּלָנוּ זָכַר לָנוּ	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
וַיַּפְרֹקֵנוּ מִצָּרֵינוּ	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
נֹתַן לָחֶם לְכָל בָּשָׂר	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:
הוֹדּוּ לְאֵל הַשָּׁמַיִם	פִּי לְעוֹלָם חֲסֵדוֹ:

נִשְׁמַת כָּל חַי תִּכְרֹךְ אֶת שְׁמֶךָ יי אֱלֹהֵינוּ. וְרוּחַ כָּל בָּשָׂר
תִּפְאֹר וּתְרוֹמָם זִכְרֶךָ מִלִּפְנֵי תְּמִיד. מִן הָעוֹלָם
וְעַד הָעוֹלָם אַתָּה אֵל. וּמִבְּלָעֲדֶיךָ אֵין לָנוּ מֶלֶךְ גּוֹאֵל
וּמוֹשִׁיעַ פּוֹדֶה וּמַצִּיל וּמַפְרִינִם וְעוֹנָה וּמְרַחֵם בְּכָל עֵת
צָרָה וְצוּקָה אֵין לָנוּ מֶלֶךְ אֵלָּא אַתָּה: אֱלֹהֵי הָרְאשׁוֹנִים
וְהָאַחֲרוֹנִים אֱלֹהֵי כָּל בְּרִיּוֹת אֲדוֹן כָּל תּוֹלְדוֹת הַמְּהַלֵּל
בְּרַב הַתְּשַׁבְּחוֹת. הַמְּנַהֵג עוֹלָמוֹ בְּחֶסֶד וּבְרִיּוֹתָיו בְּרַחֲמִים.
וַיִּהְיֶה לֹא יָנוּם וְלֹא יִישָׁן. הַמַּעֲזִיר יְשָׁנִים וְהַמְּקִיץ נִדְרָמִים
וְהַמְּשִׁיחַ אֲלֵמִים וְהַמְּתִיר אֲסוּרִים וְהַסּוֹמֵךְ גּוֹפְלִים וְהַזּוֹקֵף
כְּפוֹפִים. לֵךְ לִבְרֶךְ אֲנַחְנוּ מוֹדִים. אֵלֵינוּ פִּינוּ מְלֵא שִׁירָה
כִּים וּלְשׁוֹנֵנוּ רִנָּה כְּהַמּוֹן גָּלְיוֹ וְשִׁפְתוֹתֵינוּ שֹׁכֵחַ כְּמֶרְחָבִי
רְקִיעַ וְעֵינֵינוּ מְאִירוֹת כְּשֶׁמֶשׁ וְכִכְלֶם וְיָדֵינוּ פְּרוּשׁוֹת כְּנִשְׂרֵי
שָׁמַיִם וְרַגְלֵינוּ קָלוֹת כְּאַיִלוֹת: אֵין אֲנוּ מְסַפִּיקִים לַהֲדוֹת
לֵךְ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ וּלְבָרֶךְ אֶת שְׁמֶךָ עַל אַחַת
מֵאַלְפֵי אֲלָפִים וְרַבִּי רַבּוֹת פְּעָמִים הַטּוֹבוֹת נָסִים
וְנִפְלְאוֹת שֶׁעָשִׂיתָ עִמָּנוּ וְעַם־אֲבוֹתֵינוּ מִלִּפְנֵים: מִמַּצְרַיִם
גְּאֻלָּתֵנוּ יי אֱלֹהֵינוּ. מִבֵּית עַבְדִּים פְּדִיתֵנוּ. בְּרַעֲב וְנִתְּנוּ
וּבִשְׁבַע כָּל־כִּלְתָּנוּ מִחֶרֶב הִצַּלְתָּנוּ וּמִדְּבַר מִלֻּטְתָּנוּ וּמִחֲלָלִים
רָעִים וְנֶאֱמָנִים דְּלִיתָנוּ: עַד הֵנָּה עֲזָרוּנוּ רַחֲמֶיךָ וְלֹא עֲזָבוּנוּ
חֲסִדֶּיךָ. וְאַל תִּפְּשֵׁנוּ יי אֱלֹהֵינוּ לְנִצָּח: עַל כֵּן אֲבָרִים
שֶׁפִּלַּגְתָּ בָּנוּ וְרוּחַ וְנִשְׁמָה שֶׁנִּפְחַתָּ בְּאַפֵּינוּ וְלִשׁוֹן אֲשֶׁר
שָׁמַתָּ בְּפִינוּ: הֵן הֵם יוֹדוּ וַיְבָרְכוּ וַיִּשְׁבְּחוּ וַיִּפְאֲרוּ וַיְרוֹמְמוּ
וַיַּעֲרִיצוּ וַיִּקְדְּשׁוּ וַיְמַלִּיכוּ אֶת שְׁמֶךָ מִלִּפְנֵינוּ: כִּי כָּל פֶּה לֵךְ
יִוְדֶה וְכָל לִשׁוֹן לֵךְ תִּשְׁבַּע. וְכָל עֵין לֵךְ תִּצְפֶּה וְכָל בֶּרֶךְ לֵךְ
תִּכְרַע וְכָל קוֹמָה לִפְנֶיךָ תִּשְׁתַּחֲוֶה. וְכָל הַלְּבָבוֹת יִירְאוּךָ

כְּהַמּוֹן - כַּהֲמִית, כְּרַעַשׁ. וְנֶאֱמָרִים - נֶאֱמָרִים לְשִׁלְחוֹתָם לִיִּסוּר. דְּלִיתָנוּ -
הִצַּלְתָּנוּ. אֲבָרִים שֶׁפִּלַּגְתָּ - אֲבָרֵי הַגּוּף הַמּוֹבְדִלִים זֶה מִזֶּה.

וְכָל קָרֵב וּבְלִיּוֹת יִזְמְרוּ לְשִׁמְךָ. בְּדָבָר שְׂכָתוֹב כָּל עֲצָמוֹתַי
תִּאֲמַרְנָה יי מִי כִּמּוֹךָ. מִצִּיל עָנִי מִחֶזֶק מִמֶּנּוּ וְעָנִי וְאֲבִיּוֹן
מִגְזֹלוֹ: מִי יִדְמָה לָךְ וּמִי יִשְׁוֶה לָךְ וּמִי יַעֲרֶךְ לָךְ. הָאֵל
הַגָּדוֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֵל עֲלִיּוֹן קִנָּה שָׁמַיִם וָאָרֶץ: נִהְלָלְךָ
וְנִשְׁבַּחְךָ וְנִפְאָרְךָ וְנִבְרַךְ אֶת שֵׁם קִדְשֶׁךָ. כָּאֲמֹר לְדוֹר
בְּרָכִי נִפְשִׁי אֶת יי וְכָל קָרְבִי אֶת שֵׁם קִדְשׁוֹ:

הָאֵל בְּתַעֲצֻמוֹת עֲנֶךָ. הַגָּדוֹל בְּכְבוֹד שְׁמֶךָ. הַגִּבּוֹר
לְנִצָּח וְהַנּוֹרָא בְּנוֹרְאוֹתֶיךָ. הַמְלִיךְ הַיּוֹשֵׁב עַל
כִּסֵּא רֵם וְנִשְׂא:

שׁוֹבֵן עַד מְרוֹם וְקְדוֹשׁ שְׁמוֹ. וְכָתוּב רַנְּנוּ צְדִיקִים בַּיי
לַיִשְׁרִים נְאֻה תַּהֲלָה: בְּפִי יִשְׁרִים תִּתְרוֹמֵם.
וּבְשִׁפְתַי צְדִיקִים תִּתְבָּרֶךְ. וּבְלִשׁוֹן חֲסִידִים תִּתְקַדֵּשׁ. וּבְקָרֵב
קְדוֹשִׁים תִּתְהַלָּל: וּבְמִקְהֵלוֹת רַבּוֹת עֲמֹךְ בֵּית יִשְׂרָאֵל
בְּרַנָּה יִתְפָּאֵר שְׁמֶךָ מִלִּפְנֵי דוֹר וָדוֹר שֶׁכֵּן חֹכֶת כָּל
הַיְצוֹרִים. לִפְנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ לְהוֹדוֹת לְהַלֵּל
לְשַׁבַּח לְפָאֵר לְרוֹמֵם לְחַדֵּר לְבָרֵךְ לְעִלָּה וּלְקַלֵּם עַל כָּל
דְּבָרֵי שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת דָּוִד בֶּן יִשִׁי עֲבָדְךָ מְשִׁיחֶךָ:

וּבִבֵּן יִשְׁתַּבַּח שְׁמֶךָ לְעַד מִלִּפְנֵי הָאֵל הַמְלִיךְ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ בְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ. כִּי לָךְ נְאֻה יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי
אֲבוֹתֵינוּ לְעוֹלָם וָעֶד שִׁיר וְשִׁבְחָה הֵלֵל וְזִמְרָה עֹז וּמִמְשָׁלָה
נִצָּח גְּדֻלָּה וּגְבוּרָה תַּהֲלָה וְתִפְאֶרֶת קִדְשָׁה וּמִלְכוּת. בְּרָכוֹת
וְהוֹדָאוֹת לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל וְהַקְדוֹשׁ וּמַעֲוֹלָם עַד עוֹלָם אֲתָה
אֵל: בְּרוּךְ אַתָּה יי אֵל מֶלֶךְ גָּדוֹל וּמְהֻלָּל בְּתִשְׁבָּחוֹת אֵל

קָרֵב וּבְלִיּוֹת - הָאֵיבֹרִים הַפְּנִימִיִּים. קִנָּה - בּוֹרָא. קָרְבִי - אֵיבֹרֵי הַפְּנִימִיִּים.
מְרוֹם וְקְדוֹשׁ - מְרוֹמֵם וּמְקוֹדֵשׁ. נְאֻה תַּהֲלָה - רִאשִׁי הַלֵּלוּ. לְעִלָּה - לְרוֹמֵם.
לְקַלֵּם - לְשַׁבַּח.

הַהוֹדָאוֹת אֲדוֹן הַנִּפְלְאוֹת בּוֹרֵא כָּל הַנִּשְׁמוֹת רַבּוֹן כָּל
הַמַּעֲשִׂים. הַבּוֹחֵר בְּשִׁירֵי זְמֶרָה. מֶלֶךְ יָחִיד חַי הָעוֹלָמִים:

אֵין לְהַפְסִיק כָּאֵן בְּשִׁירִים וּפְזֻמוֹנִים אֶלֶּא תִּכְף מְרִימִים אֶת כּוֹס הַיַּיִן, וּמְבָרְכִים:
בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא פְּרִי הַגֶּפֶן:
וְשׁוֹתִים אֶת הַכּוֹס הָרַבִּיעִית כּוֹלָה בְּהִסְבָּה.

מְבָרְכִים בְּרַכָּה אַחֲרוֹנָה עַל הַיַּיִן:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם עַל הַגֶּפֶן וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן
וְעַל תְּנוּכַת הַשָּׂדֶה וְעַל אֶרֶץ חֲמֻדָּה טוֹבָה וְרַחֲבָה
שְׂרָצִית וְהַנְחִלָּתָ לְאַבּוֹתֵינוּ לֶאֱכֹל מִפְּרִיָּהּ וּלְשַׁבֵּעַ מִטּוֹבָהּ
רַחֵם נָא יי אֱלֹהֵינוּ עַל יִשְׂרָאֵל עַמּוֹךְ וְעַל יְרוּשָׁלַם עִירָךְ וְעַל
צִיּוֹן מִשְׁכַּן כְּבוֹדְךָ וְעַל מִזְבִּיחֶךָ וְעַל הַיְכָלְךָ. וּבְנֵה יְרוּשָׁלַם
עִיר הַקֹּדֶשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְהַעֲלֵנוּ לְתוֹכָהּ. וְשִׁמְחֵנוּ בָּהּ
וּנְבָרְכֶךָ בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ. (בְּשַׁבָּת וּרְצִיחַ וְתַחֲלִיצֵנוּ בְּיוֹם
הַשַּׁבָּת הַזֶּה): וְזָכְרֵנוּ לְטוֹבָה בְּיוֹם חַג הַמִּצּוֹת הַזֶּה. כִּי
אַתָּה יי טוֹב וּמַטִּיב לְכָל וְנוֹדֶה לָּךְ עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרִי
הַגֶּפֶן: בְּרוּךְ אַתָּה יי עַל הָאֶרֶץ וְעַל פְּרִי הַגֶּפֶן:

בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת

בְּרַכַּת "בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת" עַל שָׂאֵר מִשְׁקִין:

בְּרוּךְ אַתָּה יי אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם בּוֹרֵא נַפְשׁוֹת רַבּוֹת
וְחַסְרוֹנִין עַל כָּל מָה שֶּׁבְּרָאתָ לַחַיּוֹת בָּהֶם נִפְשׁ
כָּל חַי. בְּרוּךְ חַי הָעוֹלָמִים:

נרצה

ביטוי לתחושת הסיפוק על קיום מצוות
ליל הסדר והיותנו מרוצים לשמים

כל משתתפי ה"סדר" קוראים ביחד ובקול גדול, מתוך שמחה בסחון ורוממות רוח:

לְשָׁנָה הַפְּאָה פִּירוּשָׁלַיִם!!!

שמחים ורוקדים על שמחת גאולת מצרים והגאולה הקרובה.

רבים נוהגים להשאר לשבת בצוותא ולשיר את שירי ופזמוני החג, להלן לקט מובחר של שירים ופזמונים.

פניני חסידות

פסח אינו מתחסל: רבים נוהגים לומר בחתימת ליל הסדר את הפיסקה "חסל סידור פסח" לבטא את תחושת הסיפוק מסיום המצולח של ליל הסדר ומצוותיו: חסל סדור פסח כהלכתו. ככל משפטו וחקתו. כאשר זכינו לסדר אותו. כן נזכה לשותו; וך שוכן מעונה. קומם קהל דת מי מנה. קרב נהל נטי כנה. פדויים לציון ברגה.

בנוסה ההגדה שנקבע על ידי בעל התניא, הושמט הקטע "חסל סדר פסח". הוי אומר: חג הפסח אינו מסתיים! השראתו והשפעתו ממשיכים ללוות אותנו בכל ימות השנה.

פזמונים ושירים

אֶחָד מִי יוֹדֵעַ? אֶחָד אֲנִי יוֹדֵעַ!
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁנַיִם מִי יוֹדֵעַ? שְׁנַיִם אֲנִי יוֹדֵעַ!
שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁלֹשָׁה מִי יוֹדֵעַ? שְׁלֹשָׁה אֲנִי יוֹדֵעַ!
שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

אַרְבַּע מִי יוֹדֵעַ? אַרְבַּע אֲנִי יוֹדֵעַ!
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

חֲמִשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? חֲמִשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ!
חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת,
שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שִׁשָּׁה מִי יוֹדֵעַ? שִׁשָּׁה אֲנִי יוֹדֵעַ!
שִׁשָּׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה,
אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שִׁבְעָה מִי יוֹדֵעַ? שִׁבְעָה אֲנִי יוֹדֵעַ!
שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא, שִׁשָּׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי
תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית,
אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

שְׁמוֹנָה מִי יוֹדֵעַ? שְׁמוֹנָה אֲנִי יוֹדֵעַ!
שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שִׁבְעָה יָמֵי שַׁבָּתָא, שִׁשָּׁה סְדְרֵי
מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חוּמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה
אָבוֹת, שְׁנֵי לִוְחוֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שֶׁבְּשָׁמַיִם וּבָאָרֶץ.

תַּשְׁעָה מי יודע? **תַּשְׁעָה** אני יודע!
תַּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שְׁבַעַת יָמֵי
 שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע
 אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית,
 אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

עֲשָׂרָה מי יודע? **עֲשָׂרָה** אני יודע!
עֲשָׂרָה דְּבָרֵיָא, תַּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה,
 שְׁבַעַת יָמֵי שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי, מִשְׁנָה חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי
 תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית,
 אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

אֶחָד עָשָׂר מי יודע? **אֶחָד עָשָׂר** אני יודע!
אֶחָד עָשָׂר בּוֹכְבֵּיָא, עֲשָׂרָה דְּבָרֵיָא, תַּשְׁעָה יְרַחֵי
 לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שְׁבַעַת יָמֵי שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי
 מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת
 שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית, אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

שְׁנַיִם עָשָׂר מי יודע? **שְׁנַיִם עָשָׂר** אני יודע!
שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵּיָא, אֶחָד עָשָׂר בּוֹכְבֵּיָא, עֲשָׂרָה
 דְּבָרֵיָא, תַּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי מִלָּה, שְׁבַעַת יָמֵי
 שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי תוֹרָה,
 אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית,
 אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מי יודע? **שְׁלֹשָׁה עָשָׂר** אני יודע!
שְׁלֹשָׁה עָשָׂר מַדְיָא, שְׁנַיִם עָשָׂר שְׁבַטֵּיָא, אֶחָד עָשָׂר
 בּוֹכְבֵּיָא, עֲשָׂרָה דְּבָרֵיָא, תַּשְׁעָה יְרַחֵי לַיְדָה, שְׁמוֹנָה יָמֵי
 מִלָּה, שְׁבַעַת יָמֵי שְׁבַתָּא, שֵׁשָׁה סְדְרֵי מִשְׁנָה, חֲמִשָּׁה חֻמְשֵׁי
 תוֹרָה, אַרְבַּע אֲמָהוֹת, שְׁלֹשָׁה אָבוֹת, שְׁנֵי לֹחֹת הַבְּרִית,
 אֶחָד אֱלֹהֵינוּ שְׁבַשְׁמִים וּבְאֶרֶץ.

חֶסֶל סְדוּר פֶּסַח בְּהִלְכָתוֹ.

בְּכָל מִשְׁפָּטוֹ וְחֻקָּתוֹ.

בְּאִשֶּׁר זָכִינוּ לְסֵדֶר אוֹתוֹ. בֶּן נִזְכָּה לְשׁוֹתוֹ;

וְהָ שׁוֹכֵן מְעוֹנָה. קוֹיָם קָהֵל דָּת מִי מָנָה.

קָרַב נִהַל נָטִי כָנָה. פְּדוּיִים לְצִיּוֹן בְּרָנָה.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ. חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא שׁוֹנְגָא, וְאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא כִּלְפָא, וְנִשְׁקַף לְשׁוֹנְגָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא,

דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא חוּמְרָא, וְהִכָּה לְכִלְפָא, דְּנִשְׁקַף לְשׁוֹנְגָא,

דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא נִירָא, וְיִשְׂרָף לְחוּמְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְפָא, דְּנִשְׁקַף

לְשׁוֹנְגָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא מִיָּא, וְכִבְּה לְנוּרָא, דְּיִשְׂרָף לְחוּמְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְפָא,

דְּנִשְׁקַף לְשׁוֹנְגָא, דְּאַכְלָה לְגְדִיָּא, דְּזִבֵּן אַפָּא בְּתֵרִי זִוְיָ.

חַד גְּדִיָּא, חַד גְּדִיָּא

וְאַתָּא תוּרָא, וְשִׁתָּה לְמִיָּא, דְּכִבְּה לְנוּרָא,

דְּיִשְׂרָף לְחוּמְרָא, דְּהִכָּה לְכִלְפָא, דְּנִשְׁקַף לְשׁוֹנְגָא,

דאָכּלע לַגְדִּיאַ, דִּזְבֵּן אַפּא בַתְּרִי זײַ.

חד גְדִיאַ, חד גְדִיאַ

וואָטא השׁוּחַט, וְשַׁחַט לַתּוֹרָא, דִּשְׁתֶּה לְמִיָּא, דְּכִבֵּה לְנוֹרָא,

דִּשְׁרַף לְחוּטְרָא, דִּהֲפֶה לְכַלְבָּא, דִּנְשֹׁף לְשׁוּנְרָא,

דאָכּלע לַגְדִּיאַ, דִּזְבֵּן אַפּא בַתְּרִי זײַ.

חד גְדִיאַ, חד גְדִיאַ

וואָטא מלֵאךְ הַמּוֹת, וְשַׁחַט לְשׁוּחַט, דִּשְׁחַט לַתּוֹרָא,

דִּשְׁתֶּה לְמִיָּא, דְּכִבֵּה לְנוֹרָא, דִּשְׁרַף לְחוּטְרָא,

דִּהֲפֶה לְכַלְבָּא, דִּנְשֹׁף לְשׁוּנְרָא, דאָכּלע לַגְדִּיאַ,

דִּזְבֵּן אַפּא בַתְּרִי זײַ.

חד גְדִיאַ, חד גְדִיאַ

וואָטא תְּקַדּוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשַׁחַט לְמֵלֶאךְ הַמּוֹת, דִּשְׁחַט

לְשׁוּחַט, דִּשְׁחַט לַתּוֹרָא, דִּשְׁתֶּה לְמִיָּא, דְּכִבֵּה לְנוֹרָא,

דִּשְׁרַף לְחוּטְרָא, דִּהֲפֶה לְכַלְבָּא, דִּנְשֹׁף לְשׁוּנְרָא, דאָכּלע

לַגְדִּיאַ, דִּזְבֵּן אַפּא בַתְּרִי זײַ.

חד גְדִיאַ, חד גְדִיאַ

"בְּמַה נָּאֵה, בְּמַה יָּאֵה, זֶה תֵּיהֶּה הַגְּדִי,

בְּשָׁנֵי זַוּוּיִם, בְּשָׁנֵי זַוּוּיִם, קִנְה אֹתוֹ אָבִי."

בָּא הַחֲתוּל וְאָכַל אֶת הַגְּדִי.

בְּמַה נָּאֵה...

בָּא הַכֶּלֶב וְנִשְׁף אֶת הַחֲתוּל שְׁאָכַל אֶת הַגְּדִי.

בְּמַה נָּאֵה...

בָּא הַמַּקֵּל וְהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁף אֶת הַחֲתוּל

שְׁאָכַל אֶת הַגְּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּאָה הָאִשׁ וְשָׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב
שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּאוּ הַמִּיּוֹם וְכָבוּ אֶת הָאִשׁ שֶׁשָּׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל
שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּא הַשּׁוֹר וְשָׂתָה אֶת הַמִּיּוֹם שֶׁכָּבוּ אֶת הָאִשׁ
שֶׁשָּׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל
שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּא הַשּׁוֹחֵט וְשָׁחַט אֶת הַשּׁוֹר שֶׁשָּׂתָה אֶת הַמִּיּוֹם
שֶׁכָּבוּ אֶת הָאִשׁ שֶׁשָּׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב
שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּא מִלֵּאדָּה הַמּוֹת וְשָׁחַט אֶת הַשּׁוֹחֵט שֶׁשָּׁחַט אֶת הַשּׁוֹר
שֶׁשָּׂתָה אֶת הַמִּיּוֹם שֶׁכָּבוּ אֶת הָאִשׁ שֶׁשָּׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל
שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

בָּא הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא וְשָׁחַט אֶת מִלֵּאדָּה הַמּוֹת
שֶׁשָּׁחַט אֶת הַשּׁוֹחֵט שֶׁשָּׁחַט אֶת הַשּׁוֹר שֶׁשָּׂתָה אֶת הַמִּיּוֹם
שֶׁכָּבוּ אֶת הָאִשׁ שֶׁשָּׂרְפָה אֶת הַמֶּקֶל שֶׁהִכָּה אֶת הַכֶּלֶב
שֶׁנִּשְׁשָׁף אֶת הַחֲתוּל שֶׁאָכַל אֶת הַגָּדִי.

בַּמָּה נֶאֱמַר...

אֲדִיר הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

בַּחוּר הוּא, גָּדוֹל הוּא, דָּגוּל הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

הַדּוֹר הוּא, וְתֵיק הוּא, וְפֹאֵי הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

חֲסִיד הוּא, מְהוּר הוּא, יָחִיד הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

בְּבִיר הוּא, לְמוֹד הוּא, מְלֶכֶּה הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

נִזְרָא הוּא, סֹגֵיב הוּא, עֶזּוֹ הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

פֹּדֶה הוּא, צָרִיק הוּא, קְדוֹשׁ הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

רְחוּם הוּא, שְׂדֵי הוּא, תְּקִיף הוּא, יִכְנֶה בֵּיתוֹ בְּקָרוֹב.

בְּמַהֲרָה, בְּמַהֲרָה, בְּיָמֵינוּ בְּקָרוֹב.

אֵל בְּנֵה, אֵל בְּנֵה, בְּנֵה בֵּיתְךָ בְּקָרוֹב.

שירים לחג הפסח

ולא נִכְשַׁל לְעוֹלָם וָעֶד:

7

יִשְׁמְחוּ הַשָּׁמַיִם, וְתִגַּל
הָאָרֶץ. יִרְעֶם הַיָּם וּמִלֵּא:

8

כָּל הָעוֹלָם כָּלוּ, גֶּשֶׁר צַר
מֵאֵד וְהֶעֱקַר לֹא לִפְחַד כָּלֵל:

9

שִׁבְחִי יְרוּשָׁלַיִם אֶת ה', הַלְלִי
אֱלֹהֶיךָ צִיּוֹן. כִּי חִזַּק בְּרִיחֶי
שְׁעָרֶיךָ, בִּנְךָ בְּנִיךָ בְּקִרְבֶּךָ:

10

שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשֶׁא עֵינַי אֶל
הַהָרִים מֵאֵין יְבוֹא עֲזָרִי.
עֲזָרִי מֵעַם ה' עָשָׂה שְׁמִים
וְאָרֶץ. אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ
אֵל יְנוּם שׁוֹמְרֶךָ. הִנֵּה
לֹא יְנוּם וְלֹא יִישָׁן שׁוֹמֵר
יִשְׂרָאֵל. ה' שֹׁמְרֶךָ ה' צִלֶּךָ
עַל יַד יְמִינֶךָ. יוֹמָם הַשֶּׁשֶׁם
לֹא יִכָּכֶה וַיִּרְחַ בְּלִילָהּ. ה'
יִשְׁמְרֶךָ מִכָּל רָע יִשְׁמַר אֶת
נַפְשֶׁךָ. ה' יִשְׁמַר צֶאֱתֶךָ
וּבֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

11

עוֹד אָבִינוּ חֵי, עַם
יִשְׂרָאֵל חֵי:

12

הִנֵּה מָה טוֹב וּמָה נָעִים,
שֹׁכֵת אֲחִים גַּם יַחַד:

1

אֲדוֹן עוֹלָם אֲשֶׁר מֶלֶךְ
בְּטָרֶם כָּל יָצוֹר גִּבְרָא.
לַעֲת נַעֲשֶׂה בְּחִפְצוֹ כָּל, אֲזִי
מֶלֶךְ שְׁמוֹ נִקְרָא. וְאַחֲרֵי
כָּכָלֹת הַכָּל, לְבַדּוֹ יִמְלֹךְ
נוֹרָא. וְהוּא הִקִּיָּה וְהוּא הִנֵּה
וְהוּא יִהְיֶה בְּתַפְאָרָה:

2

עוֹשֶׂה שְׁלוֹם בְּמִרוֹמָיו הוּא
יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל
כָּל יִשְׂרָאֵל וְאָמְרוּ אָמֵן:

3

יִשְׂרָאֵל בְּטַח בַּה',
עֲזָרֶם וּמַגֵּנָם הוּא:

4

יְבָרֶכֶךָ ה' מִצִּיּוֹן, וּרְאֵה
בְּטוֹב יְרוּשָׁלַיִם, כָּל יְמֵי
חַיֶּיךָ. וּרְאֵה בָּנִים לְבְנֶיךָ,
שְׁלוֹם עַל יִשְׂרָאֵל:

5

שִׁישׁוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם, גְּלוּ בַּה',
כָּל אוֹהֲבֶיךָ. עַל חוֹמוֹתֶיךָ
עִיר דָּוִד, הַפְּסַדְתִּי שׁוֹמְרִים,
כָּל הַיּוֹם וְכָל הַלַּיְלָה:

6

וְהָאֵר עֵינֵינוּ בְּתוֹרָתְךָ,
וְדַבֵּק לִבֵּנוּ בְּמִצְוֹתֶיךָ. וַיַּחַד
לִבְבָנוּ, לֹאֲהַבֶּה וּלְיִרְאָה אֶת
שְׁמֶךָ. וְלֹא גִבוּשׁ וְלֹא נִכְלָם,

21

ממצרים גאלתנו מבית
עבדים פדיתנו:

22

קטנתי מכל הקסדים ומכל
האמת אשר עשית את
עבדך, כי במקלי עברתי
את הירדן הזה ועתה הייתי
לשני מחנות. הצילני נא.
כי חסדך גדול עלי והצלת
נפשי משאול תחתיה.

23

אלה חמדה לבי, וחוסה
נא ואל נא תתעלם:

24

הוא אלקינו הוא אבינו,
הוא מלכנו הוא מושיענו,
הוא יושיענו ויגאלנו
שנית בקרוב, וישמענו
ברחמי לעיני כל חי
לאמר, הן גאלתי אתכם
אחרית כבראשית,
להיות לכם לאלקים:

25

ימלא פי תהלתך כל
היום תפארתך אל
תשליכני לעת זקנה
ככלות כחי אל תעזבני:

26

אתה בחרתנו, מכל
העמים אהבת אותנו
ורצית בנו, ורוממתנו
מכל הלשונות וקדשתנו

13

אני מאמין באמונה שלמה
בביאת המשיח, ואף על
פי שיתמהמה, עם כל זה
אחכה לו, בכל יום שיבוא:

14

מי האיש החפץ חיים אהב
ימים לראות טוב, נצר
לשונך מרע ושפתיה מדבר
מרמה סור מרע ועשה
טוב בקש שלום ורדפהו:

15

צמאה לה נפשי, כמה לה
בשרי, בארץ ציה ועיף,
בלי מים. כן בקדש חזיתיך
לראות עזך וכבודך:

16

דוד מלך ישראל, חי וקים:

17

מצוה גדולה להיות
בשמחה תמיד:

18

אימתי קאתי מר לכשיפוצו
מעינותיה חוצה:

19

הושיעה את עמך ובך
את נחלתך ורעם
ונשואם עד העולם:

20

ושמחת בחגיה,
והיית אך שמח:

שְׂמֵחָה רְבֵּה, שְׂמֵחָה רְבֵּה,
אָבִיב הִגִּיעַ, פֶּסַח בָּא!
תִּפְרוּ לִי בְּגָד עִם כִּסִּים.
מָלְאוּ כִּסִּי בְּאַגֻזִּים.

שְׂמֵחָה רְבֵּה...

שְׂאוּל אֲשָׁאֵל אַרְבַּע קוֹשִׁיּוֹת
שֶׁתָּה אֲשֶׁתָּה אַרְבַּע כּוֹסוֹת.

שְׂמֵחָה רְבֵּה...

וְכוֹס גְּדוֹלָה אִמִּי תִּבְיָא
לְאַלְהֵי הַנְּבִיא.

שְׂמֵחָה רְבֵּה...

33

אֱלִיהוּ הַנְּבִיא
אֱלִיהוּ הַתִּשְׁבִּי
אֱלִיהוּ הַגִּלְעָדִי
בְּמַהֲרָה יָבוֹא אֵלֵינוּ
עִם מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד.

34

עֲבָדִים הֵינּוּ,
עֲתָה בְּנֵי חוֹרִין.

35

יָמִין ה' רוֹמְמָה, יָמִין
ה' עֹשֶׂה חֵיל:

36

מָה נֹאכַל בְּסַעֲוֶדָה הַזֹּאת
שׁוֹר הֶבֶר וּלְוִיתָן
שׁוֹר הֶבֶר וּלְוִיתָן אָכֹל
נֹאכַל בְּסַעֲוֶדָה הַזֹּאת
מָה נִשְׁתָּה בְּסַעֲוֶדָה הַזֹּאת
יֵין הַמְּשׁוּמֵר
יֵין הַמְּשׁוּמֵר שֶׁתָּה נִשְׁתָּה
שׁוֹר הֶבֶר וּלְוִיתָן אָכֹל
נֹאכַל בְּסַעֲוֶדָה הַזֹּאת

בְּמִצּוֹתֶיהָ וְסִרְבָּתָנוּ מִלְכָּנוּ
לְעִבּוּדָתָהּ, וְשִׂמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקְדוֹשׁ עָלֵינוּ קִרְאתָ:

27

אֵלִי אַתָּה וְאוֹדְךָ,
אֱלֹקֵי אֲרוֹמָמְךָ:

28

וּפִרְצָת יָמָה וְקִדְמָה,
וְצִפּוֹנָה וְנִגְבָּה:

29

עוֹצוּ עֲצָה וְתוֹפֵר דְּבָרוֹ דָּבָר
וְלֹא יָקוּם כִּי עָמְנוּ אֶל:

30

אֲנֵא בְּכַח גְּדֻלַּת יְמִינְךָ
תִּתִּיר צְרוּרָה. קִבֵּל רֶנֶת
עִמָּךְ שֶׁגִּבְנוּ טְהָרָנוּ נוֹרָא:
נָא גְבוּר הַיּוֹרְשֵׁי יְחִידְךָ
כְּכַבֵּת שְׁמֶרֶם בְּרַכֵּם טְהָרִם
רַחֲמֵי צִדְקָתְךָ תָּמִיד גָּמְלִם
חֲסִין קְדוֹשׁ בְּרוּב טוֹבְךָ
נִהַל עֲדָתְךָ יְחִיד גָּאָה
לְעַמָּךְ פְּנֵה זִכְרֵי קִדְשֶׁתְךָ
שׁוֹנְעֵתָנוּ קִבֵּל וְשִׁמַּע
צַעֲקָתָנוּ יוֹדַע תַּעֲלוּמוֹת

31

וְהִיא שְׁעִמְדָה לְאַבּוֹתֵינוּ
וְלָנוּ שְׁלֹא אֶחָד בְּלִבָּד
עָמַד עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ אֶלָּא
שֶׁבְּכָל דּוֹר וָדוֹר עוֹמְדִים
עָלֵינוּ לְכַלּוֹתָנוּ. וְהַקְדוֹשׁ
בְּרוּךְ הוּא מַצִּילָנוּ מִיָּדָם:

32

שְׂמֵחָה רְבֵּה, שְׂמֵחָה רְבֵּה,
אָבִיב הִגִּיעַ, פֶּסַח בָּא!

דבורה הנביאה תשיר לנו
מרים הנביאה תצא במחול
לנו דוד המלך ינגן לנו
שלמה המלך יגיד לנו
חכמה משה רבנו יגיד לנו
דברי תורה יין המשומר
שתה נשתה שור הבר
ולותן אכול נאכל
בסעודה הזו

מי יבשר לנו בשורה טובה
בסעודה הזו אליהו הנביא
אליהו הנביא יבשר לנו
בשורה טובה דבורה
הנביאה תשיר לנו
מרים הנביאה תצא במחול
לנו דוד המלך ינגן לנו
שלמה המלך יגיד לנו
חכמה משה רבנו יגיד לנו
דברי תורה יין המשומר
שתה נשתה שור הבר
ולותן אכול נאכל
בסעודה הזו

מי יברך אותנו בסעודה הזו
אהרן הכהן

אהרן הכהן יברך אותנו
אליהו הנביא יבשר לנו
בשורה טובה דבורה
הנביאה תשיר לנו מרים
הנביאה תצא במחול לנו
דוד המלך ינגן לנו שלמה
המלך יגיד לנו חכמה משה
רבנו יגיד לנו דברי תורה
יין המשומר שתה נשתה
שור הבר ולותן אכול
נאכל בסעודה הזו

מי יגיד לנו דברי תורה
בסעודה הזו משה רבנו
משה רבנו יגיד לנו דברי
תורה יין המשומר שתה
נשתה שור הבר ולותן
אכול נאכל בסעודה הזו
מי יגיד לנו חכמה בסעודה
הזו שלמה המלך

שלמה המלך יגיד לנו
חכמה משה רבנו יגיד לנו
דברי תורה יין המשומר
שתה נשתה שור הבר
ולותן אכול נאכל
בסעודה הזו

מי ינגן לנו בסעודה
הזו דוד המלך
דוד המלך ינגן לנו
שלמה המלך יגיד לנו
חכמה משה רבנו יגיד לנו
דברי תורה יין המשומר
שתה נשתה שור הבר
ולותן אכול נאכל
בסעודה הזו

מי תצא במחול לנו
בסעודה הזו

מרים הנביאה
מרים הנביאה תצא במחול
לנו דוד המלך ינגן לנו
שלמה המלך יגיד לנו
חכמה משה רבנו יגיד לנו
דברי תורה יין המשומר
שתה נשתה שור הבר
ולותן אכול נאכל
בסעודה הזו

מי תשיר לנו בסעודה הזו
דבורה הנביאה

37

טל תן לרצות ארצך, שיתנו

ברכה בדיצך, רוב דגן
ותירוש בהפריצך, קומם
עיר בזה חפצך, בטל:

טל צנה שנה טובה

ומעטרת, פרי הארץ
לגאון ולתפארת, עיר
כסכה נותרת, שימה
בידך עטרת, בטל:

טל נופת עלי ארץ ברוכה,
ממגד שמים שבענו ברכה,
להאיר מתוך חשכה, כנה
אחריה משוכה, בטל:

טל יעסיס צוף הרים, טעם
במאודך מבחרים, חנוניך
חלץ ממסגרים, זמרה
ונעים וקול נרים, בטל:

טל ושובע מלא אסמינו,
הכעת תחדש זמינו, דוד
כערכך העמד שמנו,
גן רנה שימנו, בטל:

טל בו תברך מזון,

במשמנינו אל יהי רזון,
אימה אשר הסעת כצאן,
אנא תפק לה רצון, בטל:

38

אשירה כשירת משה שיר

לא ינשה
אז ישיר משה את
דברי השירה

אשירה כשירת מרים על
שפת הים

ותשר מרים את
דברי השירה

אשירה כשירת יהושע בהר
הגלבוע

אז ישיר יהושע את
דברי השירה

אשירה כשירת דבורה בהר
תבורה

ותשר דבורה את
דברי השירה

אשירה כשירת חנה עם
בעלה אלקנה

ותשר חנה את
דברי השירה

אשירה כשירת דוד
מזמורים יצמיד

וידבר דוד את דברי השירה
אשירה כשירת שלמה

בעטרה שעטרה לו אמו
שיר השירים אשר לשלמה

אשירה כשירת ישאאל
בביאת הגואל

אז ישיר ישאאל את
דברי השירה

